Ἀριθ. 397 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσου 9. 7 Αὐγούστου 1883

ΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΑΙΣΘΗΜΑ

παρὰ τοῖς Ῥώσσοις.

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἰβὰν Τουργκένιεφ].

Τὸ μικρὸν χωρίον τοῦ Κολοτόφκα ἦτό ποτε κτῆσις κυρίας, ἣν ἐπωνόμαζον εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα Στρυγανίκαν, τουτέστι *κουρεύτριαν*, ἕνεκα τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς τοῦ ὁρμητικοῦ καὶ ἀποφασιστικοῦ· τὸ ἀληθές της ὄνομα ἔμεινεν ἄγνωστον. Τώρα τὸ χωρίον ἀνήκει εἰς δὲν ἠξεύρω τίνα Γερμανὸν τῆς Πετρουπόλεως. Κεῖται δὲ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν κλιτὺν ἀγόνου λόφου, ὃν ἄνωθεν ἕως κάτω διασχίζει ἐλεεινὴ χαράδρα. Ἡ χαράδρα αὕτη χάσκουσα ὡς ἄβυσσος καὶ κατατεμνομένη εἰς βάθος πολὺ ὑπὸ τῆς μανίας τῶν ἐαρινῶν καὶ τῶν φθινοπωρινῶν ὑδάτων, ἐλίσσεται ὡς ὄφις ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ καὶ διαιρεῖ τὸ πτωχὸν χωρίδιον εἰς δύο ἴσα μέρη, τὰ ὁποῖα ἵστανται ἀντιμέτωπα χωρὶς νὰ δύνανται εὐκόλως νὰ συγκοινωνῶσι. . . Τὸ χωρίον δὲν εἶναι βεβαίως τερπνόν, ἀλλ' ὅμως εἰς ἑξήκοντα χιλιομέτρων διάστημα πέριξ δὲν ὑπάρχει κάτοικος μὴ γνωρίζων ἀκριβέστατα τὸ Κολοτόφκα καὶ μὴ πορευόμενος συχνάκις καὶ εὐχαρίστως εἰς αὐτό!

Κατ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τῆς χαράδρας, ἐκεῖ ὅπου τὸ ἄνοιγμα εἶναι ἀκόμη πολὺ στενόν, ὑψοῦται τετράγωνος οἰκίσκος, κεχωρισμένος καὶ διακεκριμένος ἀπὸ τῶν ἄλλων. Εἶναι ἀχυρόστεγος, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς στέγης διαγράφεται μία καὶ μόνη καπνοδόχος· ἓν καὶ μόνον ὡσαύτως ἔχει παράθυρον εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος, οὗτος δὲ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ Κύκλωπος βλέπει ὑπὲρ τὴν χαράδραν καὶ κατὰ τὰς χειμερινὰς ἑσπέρας, ὅτε εἶναι φωτισμένος ὁ οἰκίσκος, διακρίνεται μακρόθεν, πολὺ μακρόθεν, ἀναμέσον τῆς πυκνότητος τῆς παγερᾶς ὁμίχλης, καὶ παρίσταται ὡς τις πολικὸς ἀστὴρ εἰς τὸν οἴκαδε μεταβαίνοντα βραδυπόρον χωρικόν. Ὑπὲρ τὴν θύραν εἶναι καρφωμένη λευκὴ σανὶς γράφουσα· *Καπηλεῖον πρὸς καταφύγιον*. . . Τὸ καπηλεῖον ἐκεῖνο ἦτο τὸ μᾶλλον συχναζόμενον τοῦ τόπου· διότι ἀνῆκεν εἰς τὸν Νικόλαν Ἰβάνιτζ.

Ἦτο ἄλλοτε κομψὸς νεανίας ὁ Νικόλας, ἀλλὰ τώρα ἐπάχυνεν, ἤρχισε νὰ ἀσπρίζῃ ἡ κεφαλή του καὶ νὰ ῥυτιδοῦται τὸ μέτωπόν του. Ἀπὸ εἴκοσιν ἤδη ἐτῶν ἔχει ἀποκατασταθῆ εἰς τὸ Κολοτόφκα. Δὲν διακρίνεται ἐπὶ ἐκτάκτῳ εὐγενείᾳ τρόπων, ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸς καὶ ἔχει τὸ φυσικὸν δῶρον τοῦ νὰ ἑλκύῃ εἰς ἑαυτὸν καὶ νὰ ἀγαπᾶται. Εἶναι εὐφυὴς ἄνθρωπος, γνωρίζει κατὰ βάθος τὸν βίον παντὸς μεγιστᾶνος, παντὸς ἀστοῦ καὶ παντὸς χωρικοῦ ὡς καὶ τὴν κατάστασιν τῶν ὑποθέσεών των. Καλὸν εἶναι εἰς τὰς δυσχερείας νὰ τὸν συμβουλεύεταί τις, ἀλλὰ φρόνιμος ὢν ἀποφεύγει νὰ δίδῃ συμβουλάς . . . Εἶναι εἰδήμων παντὸς ὅ,τι εἶναι σπουδαῖον δι' ἕνα Ῥῶσσον· ἵππων δηλαδή, κτηνῶν, ξυλείας πρὸς οἰκοδομίαν, κεράμων, ἀγγειοπλαστικῆς, δερμάτων, ἀσμάτων καὶ χορῶν.

Ὅταν εἶναι κενὸν τὸ καπηλεῖόν του, κάθηται κατὰ γῆς, ὡς σάκκος πλήρης σίτου πρὸ τῆς θύρας τῆς καλύβης, ἔχων ἐσταυρωμένους ὑπ' αὐτὸν τοὺς μικρούς του πόδας καὶ οὕτω καθήμενος ἀνταλλάσσει διακεκομμένας ὁμιλίας μὲ τοὺς διαβάτας. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἔχει ἴδει πολλὰ ἐν τῷ βίῳ του, ἐπέζησε δὲ εἰς δεκάδα τοὐλάχιστον ἀγροτικῶν εὐγενῶν, οἵτινες συνείθιζον νὰ ἐπισκέπτωνται τὸ καπηλεῖόν του διὰ νὰ *ξεπλένουν τὸν λάρυγγά των*. Γνωρίζει πᾶν ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὰ περίχωρα εἰς ἑκατὸν βερστίων ἀπόστασιν, οὐδέποτε ὅμως ἀνοίγει τὸ στόμα του οὔτε δίδει ποτὲ ὑπόνοιαν ὅτι εἶναι κάτοχος μυρίων μικρῶν μυστηρίων, τὰ ὁποῖα οὐδ' ἐφαντάσθη ποτὲ ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος ὁ μᾶλλον ἀνοικτομμάτης. Συσφίγγει πρὸς ἄλληλα τὰ χείλη του, μειδιᾷ καὶ ἀνακατώνει τὰ πινάκιά του ἢ πίνει ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Οἱ γείτονες ὅλοι τὸν ὑπολήπτονται. Ἡ Αὐτοῦ ἐξοχότης ὁ κ. Σερεπετέγκος, ὁ σπουδαιότατος ἰδιοκτήτης τοῦ τόπου κατὰ τὸ πολιτικὸν ἀξίωμα, οὐδέποτε λησμονεῖ νὰ τὸν χαιρετίσῃ λίαν εὐνοϊκῶς ὁσάκις διέρχεται πρὸ τοῦ καπηλείου του, διότι ὁ Νικόλας Ἰβάνιτζ δὲν χωρατεύει. Ἐντὸς ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας συνέλαβεν ἕνα ζωοκλέπτην καὶ τὸν ὡδήγησεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀδικηθέντος. Πρωΐαν τινὰ τὰ ἔβαλε μὲ τοὺς κατοίκους ὅλους ὁλοκλήρου χωρίου, οἵτινες δὲν ἤθελον νὰ δεχθῶσι τὸν ὑπὸ τοῦ κυρίου σαλέντα ἐπιστάτην καὶ τοὺς ἠνάγκασεν εἰς ὑποταγήν... Δὲν εἶναι ὅμως ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, ἤ-

τις τὸν ὁδηγεῖ εἰς τὰς πράξεις ταύτας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ πρόνοια τοῦ νὰ καθιστᾷ τὸν ἑαυτόν του φοβερὸν εἰς τοὺς χωρικούς, ἵνα μὴ πάθῃ τίποτε ὁ ἴδιος. Ἡ σύζυγός του, δραστηρία ἀστὴ ζωηρὸν ἔχουσα τὸ βλέμμα καὶ τὴν ῥῖνα λεπτήν, ἤρχισεν ἀπό τινος νὰ καθίσταται παχεῖα ὡς ὁ ἀνήρ της. Ὁ Νικόλας ἔχει τυφλὴν πρὸς αὐτὴν ἐμπιστοσύνην καὶ πρὸς αὐτὴν ἔχει παραδεδομένα τὰ κλειδία. Οἱ μέθυσοι οἱ μᾶλλον ταραχοποιοὶ τὴν φοβοῦνται, διότι φέρεται αὐστηρῶς πρὸς αὐτούς, τοῦτο δὲ διότι ἀποφέρουσι θόρυβον μὲν πολύν, ὀλίγα δὲ χρήματα. Διὰ τοῦτο προτιμᾷ τοὺς σιγηλοὺς καὶ ἀταράχους.

Ἡμέραν τινὰ τοῦ Ἰουλίου ἡ ζέστη ἦτο πνιγηρά! Μετὰ κόπου ἀνέβαινον πρὸς τὸ Πρίτυννι Καβάτσοη, στενὸν δρομίσκον παρὰ τὴν χαράδραν τοῦ Κολοτόφκα. Ὁ ἥλιος κατέκαιε τὰ πέριξ, φοβερὸς καὶ ἄφευκτος, μετὰ δὲ τῆς ἀτμοσφαίρας ἀνεμιγνύετο πυκνὸς κονιορτός. Οἱ κόρακες ἑλκύοντες ἐπὶ τῶν ὑαλιστερῶν μαύρων πτερῶν των ὅλας συγχρόνως τὰς χρωματιστικὰς καὶ φωτεινὰς ἀκτῖνας εἶχον χάσκον τὸ ῥάμφος των καὶ ἔρριπτον ἐσκοτισμένα βλέμματα ἐπὶ τῶν διαβατῶν, παρ' ὧν ἐζήτουν ὀλίγην εὐσπλαγχνίαν ὡς ἐλεημοσύνην. Θὰ ἐφθόνουν βεβαίως τοὺς πυργίτας, οἵτινες μόνοι ἀντὶ νὰ παραπονοῦνται διὰ τὰ κυνικὰ καύματα, ἀνύψουν τὰ πτερά των, ἐκελάδουν ὑπέρ ποτε καὶ ἔκαμνον τρομερὰς ἐφόδους ἐπὶ τῶν γεισωμάτων, ἔπειτα δὲ πετῶντες εἰς τὸν ἀέρα ἀγεληδὸν ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς κονιορτώδους ὁδοῦ ἐπέπιπτον ὡς μέγα μελανόφαιον νέφος, ὅπου ἦτο κάννα βις ἐσπαρμένη καὶ ἐκεῖ ἔκαμνον κάκωσιν δεινήν. Μ' ἐβασάνιζε δίψα φοβερὰ καὶ δὲν εὕρισκον ἐνώπιόν μου οὔτε βρύσιν οὔτε ῥύακα. Ἐν Κολοτόφκα, ὅπως ἐν τοῖς πλείστοις χωρίοις τῶν στεππῶν, οἱ χωρικοὶ μὴ ἔχοντες οὔτε πηγὰς οὔτε φρέατα, ἔχουσι συνειθίσει τοὺς στομάχους των εἰς τὴν ῥόφησιν ὑδαροῦς βορβόρου, ὃν λαμβάνουσιν ἀφ' οἱουδήποτε ἕλους. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ ζητήσω παρὰ τοῦ Νικόλα ποτήριον ζύθου ἢ κβάς.

Εἰς οὐδεμίαν μὲν ὥραν τοῦ ἔτους εἶναι εὐχάριστον τὸ Κολοτόφκα, διεγείρει δὲ αἴσθημα ἰδιαιτέρως λυπηρὸν καὶ ἀνιαρὸν ὅτε, ὅπως σήμερον, τὸ κατακαίει ὁ ἥλιος τοῦ Ἰουλίου . . . Κατάκοπος ἐπλησίασα πρὸς τὸ καπηλεῖον διεγείρων τὸν θαυμασμὸν τῶν μικρῶν παιδίων καὶ τὰς ὑλακὰς τῶν κυνῶν. Ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας ἐπαρουσιάσθη αἴφνης ὑψηλός τις ἀνήρ, γυμνὴν ἔχων τὴν κεφαλήν, ἐνδεδυμένος μὲ χονδρὸν μαλλιαρὸν ὕφασμα καὶ ἐζωσμένος κυανῆν ζώνην. Θὰ ἦτό τις ὑπηρέτης τῶν περιχώρων· ἡ πυκνή του λευκάζουσα κόμη διεχύνετο αὐχμηρὰ καὶ ἄτακτος περὶ τὸ ἐρρυτιδωμένον καὶ ξηρὸν πρόσωπόν του. Ἐρώνει τινὰ κινῶν σὺν τῇ φωνῇ τὰς χεῖρας, αἱ δὲ κινήσεις του ἐδείκνυον ὅτι τὸ καπηλεῖον εἶχεν ἐπιδράσει ἐπὶ τοῦ λογικοῦ του.

— Ἔλα! ἔλα λοιπόν! ἔλεγε παραδόξως ἀνυψῶν καὶ βλέφαρα καὶ ὀφρῦς, ἔλα, Μοργάς! Δὲν κινεῖσαι, ἀδελφὲ, δὲν κινεῖσαι . . . Περιμένουν μέσα . . . καὶ σὺ δὲν κινεῖσαι . . . δὲν κάμνεις καλά! . . .

—Ἔρχομαι, ἔρχομαι, ἀπεκρίθη μία λεπτὴ φωνὴ ὡς τῆς αἰγός, καὶ ἐκ τῶν ὄπισθεν τῆς καλύβης προῆλθε μικρόσωμός τις καὶ χονδρὸς κυφός. Ἔφερε τὸ χωρικόν του ἔνδυμα περασμένον διὰ τῆς μιᾶς μόνον χειρίδος. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐφόρει μυτηρὸν σκοῦφον χωμένον μέχρι τῶν ὤτων· ἀεικίνητα ἦσαν τὰ μικρὰ καὶ κίτρινα ὄμματά του, ἐπὶ δὲ τῶν χειλέων του ἔτρεχε μειδίαμα μόλις συγκρατούμενον καὶ ὀλίγον βεβιασμένον. Εἶχε τὴν ῥῖνα μακρὰν καὶ προέχουσαν ὡς πρῴραν πλοίου. «Ἔρχομαι, ἀδελφὲ, ἐξηκολούθει λέγων ἐν ᾧ ἐβάδιζε πρὸς τὸ καπηλεῖον, ἔρχομαι, ἀλλὰ διὰ τί μὲ φωνάζεις, τί τρέχει ἐκεῖ μέσα;

— Τί σὲ φωνάζω; ἀπήντησεν ὁ ἄλλος· εἶσαι παράξενος ἄνθρωπος, Μοργάς· σὲ φωνάζουν εἰς τὸ καπηλεῖον καὶ ἐρωτᾷς διὰ τί; Σὲ περιμένει μέσα ὁ Ἰάσκας, ὁ Δίκι Βάρινε καὶ ὁ ἐργολάβος, ξεύρεις, ἀπὸ τὴν Γίζδραν. Ὁ Ἰάσκας ἐστοιχημάτισε μὲ τὸν ἐργολάβον· ἐστοιχημάτισαν μπίραν, νὰ πληρώσῃ ὅποιος ἤθελε χάσει. Θὰ τραγουδήσουν, κατάλαβες; καὶ ὅποιος χάσει θὰ πληρώσῃ.

— Ὁ Ἰάσκας θὰ τραγουδήσῃ; ἠρώτησε ζωηρῶς ὁ Μοργάς . . . ἀλήθειαν μοῦ λές, Ὀβάλδουϊ;

— Δὲν λέγω ψεύματα, ἀπήντησεν ὑπερηφάνως ὁ Ὀβάλδουϊς, ἀλλὰ τί κουτὸς εἶσαι νὰ ἐρωτᾷς· ἀφ' οὗ ἐστοιχημάτισε θὰ τραγουδήσῃ βέβαια, τί ἐρωτᾷς;

— Ἐμπρὸς λοιπόν!»

Ὁ διάλογος οὗτος εἶχε πολὺ διεγείρει τὴν περιέργειάν μου. Πολλάκις εἶχον ἀκούσει νὰ φημίζηται ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ τὸ ᾆσμα τοῦ Ἰάσκα καὶ εὐχαριστήθην διὰ τὴν περίστασιν, ἥτις μοῦ ἐπαρουσιάζετο νὰ τὸν ἀκούσω καὶ μάλιστα ἐν διαγωνισμῷ. Εἰσῆλθον εἰς τὸ καπηλεῖον μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ παρακολουθήσω ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὸν μουσικὸν ἀγῶνα.

Ὑποθέτω ὅτι ὀλίγιστοι ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν ἔσχον ἀφορμὴν νὰ ἴδωσί ποτε ῥωσσικὸν ἀγροτικὸν καπηλεῖον καὶ μάλιστα νὰ τὸ *προσέξωσιν*· ἀλλ' ὁ γράφων ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν κυνηγῶν καὶ τί δὲν βλέπουσιν οἱ κυνηγοί; Ἡ ἐξωτερικὴ τῶν καπηλείων ἐκείνων θέα ὁμοιάζει πρὸς θέαν καλύβης, ἡ δ' ἐσωτερική των διάταξις εἶναι ἁπλουστάτη. Ἔχουσι πρῶτον μὲν μικρὸν σκοτεινὸν δωμάτιον εἰσόδου, ἔπειτα δὲ μεγάλην αἴθουσαν ἣν ῥωσσιστὶ ὀνομάζουσι *βελίκα ἴζβα*, ἤτοι λευκὴν ἢ φωτεινὴν αἴθουσαν. Ἡ αἴθουσα αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο μέρη διὰ διατειχίσματος, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου μόνον οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν οἰκογένειαν δύνανται νὰ εἰσχωρήσωσι. Πρὸς τὸ διατείχισμα τοῦτο ἐρείδεται πλατεῖα τράπεζα δρυΐνη, ἥτις εἶναι τὸ *ταμεῖον*, καὶ ἐπ' αὐτῆς, ἐνίοτε εἰς διπλῆν ἢ τριπλῆν σειράν, ἵστανται ἐν παρατάξει ἐσφραγισμέναι φιάλαι ποικίλαι τὸ χρῶμα καὶ τὸ μέγεθος. Ὑπεράνω δὲ τῆς τραπέζης, ἐν τῷ διατειχίσματι, εἶναι κεκομμένον ἄνοιγμα πλατὺ μᾶλλον ἢ μακρόν. Τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῆς *ἴζβας*, ὅπερ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν φοιτώντων, ἔχει ὡς ὅλα ἐπίπλα θρανίον ἐρειδόμενον πέριξ πρὸς τὸν τοῖχον, δύο ἢ τρία κενὰ βαρέλια καὶ τράπεζαν παρά τινι γωνίᾳ ὑποκάτω τοῦ εἰκονίσματος. Ἐν γένει τὰ καπηλεῖα τὰ ἀγροτικὰ εἶναι ἱκανῶς μελαγχολικά, δὲν βλέπεις δ' ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν γυμνῶν τοίχων τὰς χονδροειδεῖς ἐκείνας καὶ ζωηρῶς κεχρωματισμένας ξυλογραφίας ἢ μᾶλλον φλοιογραφίας τὰς λεγομένας *λουβὸτσνύτα*, αἵτινες θεωροῦνται ἀπαραίτητοι εἰς πᾶσαν ῥωσσικὴν καλύβην.

Ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὸ καπηλεῖον, ἡ συνηγμένη συντροφία ἦτο ἤδη ἱκανή.

Εἰς τὸ ταμεῖον ἐκάθητο, κρύπτων μὲ τὰς εὐρείας ὠμοπλάτας του καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ διατειχίσματος ἄνοιγμα καὶ τὰς πυραμίδας τῶν φιαλῶν καὶ ὅλην τὴν ὄπισθεν σκηνὴν ὁ Νικόλας Ἰβάνιτζ, φορῶν πλατὺ ὑποκάμισον χρωματιστῆς ἰνδιάνας καὶ περιφέρων τρυφερὸν μειδίαμα ἐπὶ τῶν φουσκωμένων παρειῶν του. Μὲ τὴν λευκὴν καὶ παχουλήν του χεῖρα ἐκίρνα δύο ποτήρια οἰνοπνεύματος εἰς τοὺς φίλους του Μοργὰς καὶ Ὀβάλδουϊν, οἵτινες πρὸ μικροῦ εἶχον εἰσέλθει· ὄπισθεν δ' αὐτοῦ, ἔν τινι γωνίᾳ, παρὰ τὸ παράθυρον, μόλις διεκρίνετο ἡ γυνή του, τῆς ὁποίας τὰ βλέμματα δραστηρίως συνήργουν πρὸς τὴν ἐποπτείαν τοῦ συζύγου.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καπηλείου ἵστατο ἰσχνός τις, ἀλλὰ καλοκαμωμένος ἀνήρ· θὰ εἶχεν εἴκοσι τριῶν ἐτῶν ἡλικίαν καὶ ἐφόρει μακρὸν καφτάνιον ἐκ κυανοῦ ναγκίνου. Ὡμοίαζε πρὸς ἰσχυρὸν ἐργάτην ἐργοστασίου, ἂν καὶ ἡ ὄψις του δὲν ἐδείκνυεν ἄνθρωπον ἄκρας ὑγείας. Αἱ χαλαραί του παρειαί, οἱ μεγάλοι του καὶ ἀνήσυχοι καστανοὶ ὀφθαλμοί, ἡ εὐθεῖα ῥὶς μὲ εὐκινήτους μυκτῆρας, τὸ ἐξέχον λευκόν του μέτωπον, τὸ ὁποῖον περιεκόσμουν κιτρινωποὶ βόστρυχοι, οὓς ἔρριπτεν ὄπισθεν τῶν ὤτων, τὰ ὀλίγον χονδρά, ἀλλ' ἀνθηρὰ καὶ ἐκφραστικὰ χείλη, ἐδείκνυον ἐμπαθῆ καὶ βίαιον χαρακτῆρα. Εὑρίσκετο εἰς προφανῆ ταραχήν. Ἤνοιγε καὶ ἔκλειε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀνέπνεεν ἀτάκτως· οἱ βραχίονές του ἔτρεμον ὡς ὑπὸ πυρετοῦ καὶ εἶχε τῷ ὄντι τὸν πυρετὸν ἐκεῖνον τὸν νευρικόν, τὸν γνωστὸν εἰς τοὺς ὁμιλοῦντας ἢ ᾄδοντας ἐνώπιον ὁμηγύρεως ποθούσης νὰ ἀκούσῃ θαυμάσια. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἦτο ὁ Ἰάσκας· ἤτοι Ἰάκωβος ὁ ἐπικαλούμενος Τοῦρκος. Πλησίον αὐτοῦ ἵστατο τεσσαρακοντούτης τις μὲ πλατεῖς ὤμους καὶ παρειὰς παχείας, χαμηλὸν μέτωπον, μικροὺς ταρταρικοὺς ὀφθαλμούς, ῥῖνα μικρὰν καὶ πεπιεσμένην, πηγούνιον τετραγωνικόν, κόμην μαύρην στίλβουσαν καὶ τραχεῖαν ὡς αἱ τρίχες ψήκτρας. Ὁ βλέπων τὴν μελαγχροινὴν καὶ μολυβδόχρουν ἐκείνην ὄψιν μὲ τὰ πελιδνὰ χείλη, ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς σκεπτικῆς συννοίας, ἐν ᾗ τότε εὑρίσκετο, ἠσθάνετο ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἠδύνατο νὰ μεταλάβῃ χαρακτῆρος ἀγρίου ἢ ὅτι εἶχεν ἤδη μεταλάβει εἰς ἄλλας περιστάσεις τοιαύτης ἐκφράσεως. Χωρὶς δι' ὅλου νὰ κινῆται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος περιέφερε κύκλῳ ἠρέμα τὰ βλέμματα ὡς ὁ βοῦς ὑπὸ τὸν ζυγόν. Ἐφόρει παλαιὸν ἐπανωφόριον μὲ πλατέα χάλκινα κομβία καὶ τετριμμένος μαῦρος μεταξωτὸς λαιμοδέτης περιέβαλλε τὸν ὀγκηρὸν καὶ μυώδη λαιμόν του. Ἦτο ὁ Δίκι-Βάρινε ἤτοι ὁ Ἄγριος Κύριος.

Ἀπέναντι αὐτοῦ εἰς τὴν γωνίαν τοῦ θρανίου, ὑπὸ τὸ εἰκόνισμα, ἐκάθητο ὁ ἀντίπαλοτοῦ Ἰάσκα, ὁ ἐργολάβος ἀπὸ τὴν Γίζδραν. Ἦτο μεσαίου ἀναστήματος ἄνθρωπος, τριακοντούτης περίπου, μὲ περκνώματα εἰς τὸ πρόσωπον, μὲ ῥῖνα ὀλίγον στραβήν, μικροὺς καὶ ζωηροὺς, ἀλλ' ἀνομοίους ὀφθαλμοὺς καὶ μεταξῶδες γένειον. Εἶχε εὐκίνητον καὶ ζωηρὸν τὸ βλέμμα, ἐκράτει τὰς χεῖρας ὑπὸ τὰ σκέλη, ὡμίλει μεθ' ἡσυχίας, ἐκτύπα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πότε τὸν ἕνα πόδα καὶ πότε τὸν ἄλλον, ὅπερ ἔκαμνεν ὥστε νὰ φαίνωνται τὰ ὄχι ἄκομψα ὑψηλά του καὶ πρὸς τὸ ἄκρον διὰ κοκκίνης παρυφῆς κεκοσμημένα ὑποδήματα. Ἐφόρει *ἀρμιάκον* ἐκ λεπτοῦ τεφρόχρου ἐριούχου μὲ χνουδωτὸν περιλαίμιον, ὁπόθεν ἐφαίνετο ζωηρῶς τὸ κόκκινον του ὑποκάμισον, κομβωμένον μὲ δύο κομβία ἐπὶ τοῦ τραχήλου. Εἰς τὴν ἀντίθετον γωνίαν, δεξιὰ τῆς θύρας, ἐκάθητο ἐνώπιον τραπέζης παράξενος *μουζίκος* μὲ λευκόφαιον χονδρὸν ἐπενδύτην, ἱκανῶς ἐσχισμένον πρὸς τὸν δεξιὸν ὦμον. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου εἰσέδυεν ὡς χείμαρρος κιτρινωπὸς διὰ τῶν ἐσκοτισμένων ὑάλων τῶν δύο μικρῶν παραθύρων τοῦ προσώπου τοῦ καπηλείου, χωρὶς ὅμως νὰ καταβάλλῃ τὴν συνήθη σκοτίαν τῆς αἰθούσης· τὰ πάντα ἐφωτίζοντο τόσον πενιχρῶς, ὥστε ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ φῶς ἐκηλίδωνε πάντα τὰ ἀντικείμενα, ἐφ' ὧν προσέπιπτεν. Ὅθεν ἦτο σχεδὸν ψύχρα ἐντὸς τοῦ καπηλείου, καὶ ἡ ἀνυπόφορος ζέστη, ἣν περιέγραψα, οὐδόλως ἦτο ἐκεῖ ἐπαισθητή.

Ἡ παρουσία μου, τὸ παρετήρησα, ἐτάραξεν ὀλίγον τοὺς τακτικοὺς πελάτας τοῦ Νικόλα. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς εἶδον ὅτι ὁ Ἰβάνιτζ μὲ ἐχαιρέτισεν ὡς ἄνθρωπον γνώριμον ἡσύχασαν καὶ δὲν ἔδωκαν πλέον προσοχὴν εἰς τὸ ὑποκείμενόν μου. Ἐζήτησα ζύθον καὶ ἐκάθησα εἰς τὴν γωνίαν

παρὰ τὴν τράπεζαν, πρὸ τῆς ὁποίας ἐκάθητο καὶ ὁ *μουζίκος* μὲ τὸν ἐσχισμένον ἐπενδύτην.

— Ἔ! λοιπόν! ἐκραύγασεν ὁ Ὀβάλδουϊς ἀφ' οὗ κατέπιε διὰ μιᾶς ἓν ποτήριον οἰνοπνεύματος, συνοδεύων τὴν κραυγὴν μὲ τὰς γνωστὰς χειρονομίας ἄνευ τῶν ὁποίων ἐφαίνετο ὅτι οὐδὲ λέξιν ἠδύνατο νὰ ἀρθρώσῃ, «Τί περιμένομεν; Πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν, Ἰάσκα!»

— Βέβαια, βέβαια, ν' ἀρχίσητε, προσέθηκεν ὡς δίδων θάρρος ὁ Νικόλας.

— Ἄς ἀρχίσωμεν, ὑπέλαβε μεθ' ἡσυχίας καὶ μειδιῶν ὁ ἐργολάβος, ἐγὼ εἶμαι ἕτοιμος.

— Καὶ ἐγὼ ἕτοιμος εἶμαι, ἐψιθύρισεν ὄχι ἄνευ ταραχῆς καὶ ὁ Ἰάσκας ὁ Τοῦρκος.

— Ἀφ' οὗ καὶ οἱ δύο εἶσθε ἕτοιμοι, ἀρχίσατε λοιπόν, εἶπε καὶ ὁ Μοργάς.

Ἀλλὰ μὲ ὅλην τὴν ὁμόφωνον παρακέλευσιν, οὐδεὶς ἤρχιζεν. Ὁ ἐργολάβος ἔμενεν εἰς τὴν γωνίαν του καὶ δὲν ἠγείρετο. Ὅλοι ἐφαίνοντο ὡς ἂν ἐπερίμενόν τι.

— Ἐμπρὸς λοιπόν! ἐκραύγασε παταγωδῶς ὁ Ἄγριος Κύριος.

Ὁ Ἰάσκας ἐφρικίασεν. Ὁ ἐργολάβος ἠγέρθη, διώρθωσε τὸν κόμβον τῆς ζώνης του καὶ ἔβηξε.

— Καὶ ποῖος λοιπὸν θ' ἀρχίσῃ; εἶπε πρὸς τὸν Δίκι-Βάρινε, ὅστις ἐξηκολούθει μένων ἀκίνητος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου, ὑποβαστάζόμενος ὑπὸ τῶν δύο χονδρῶν ποδῶν του διεσταλμένων καὶ ἔχων χωμένας τὰς χεῖρας εἰς τὰ θυλάκια τοῦ πλατέος πανταλονίου του.

— Σύ, ἀδελφὲ, ἄρχισε, εἶπεν ὁ Ὀβάλδουϊς πρὸς τὸν ἐργολάβον.

Ὁ Δίκι-Βάρινε παρετήρησε μετὰ θυμοῦ τὸν αὐτόκλητον ἐκεῖνον τελετάρχην, ὅστις ἐψιθύρισε δειλῶς μίαν ἢ δύο συλλαβὰς, ἐταράχθη, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν ὀροφὴν, ἤγειρε τοὺς ὤμους καὶ ἀπεσύρθη.

— Θὰ τραβήξωμεν κλῆρον, εἶπεν ἐπιτακτικῶς ὁ Δίκι-Βάρινε, καὶ ὁ ζύθος νὰ εἶναι ἕτοιμος.

Ὁ Νικόλας ἔσκυψε καὶ ἐγειρόμενος ἀπέθηκε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ τῆς τραπέζης μίαν *ὀσμούαν* ζύθου.

Ἔπειτα παρετήρησεν ὁ Βάρινε τὸν Ἰάκωβον καὶ τῷ ἔκαμε σημεῖον συνεννοήσεως. Ἐκεῖνος δὲ ἀνεζήτησεν εἰς τὸ θυλάκιόν του καὶ ἐξήγαγε χονδρὸν χάλκινον γρόσιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκαμε σημεῖον μὲ τοὺς ὀδόντας.

Ὁ ἀντίπαλός του ὁ ἐργολάβος ἐτράβηξεν ἀπὸ κάτωθεν τοῦ καφτανίου του ὡραῖον δερμάτινον βαλάντιον, ἐξέστριψε βραδέως τὰ σειρίτια καὶ χύσας ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἱκανὰ κέρματα, ἔλαβεν ἔπειτα ἐκεῖθεν χονδρὸν καινουργὲς γρόσιον. Ὁ Ὀβάλδουϊς προέτεινε τὸ παλαιὸν ῥυπαρόν του κασκέτον καὶ ἐν αὐτῷ ἔρριψαν τὰ κέρματά των οἱ δύο ἀντίπαλοι.

—Σὺ θὰ τραβήξῃς, εἶπεν ὁ Δίκι-Βάρινε πρὸς τὸν Μοργάς.

Ὁ Μοργὰς, εὐχαριστημένος διότι ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ καὶ αὐτὸς ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν διαδικασίαν ἐκείνην, ἐμειδίασεν, ἔλαβε τὸ κασκέτον μὲ τὰς δύο του χεῖρας καὶ ἤρχισε νὰ ταράττῃ τὰ κέρματα εἰς τὸν ἀέρα.

Σιγὴ ἐπεκράτησε. Τὰ δύο γρόσια ἤχουν κτυπῶντα πρὸς ἄλληλα. Παρετήρουν μετὰ προσοχῆς τὰς ὄψεις πάντων, πάντες δὲ ἐδείκνυον φοβερὰν ἀνυπομονησίαν. Καὶ αὐτὸς ὁ Δίκι-Βάρινε συνέστειλε τὰς ὀφρῦς· ὁ γείτων μου ὁ μουζίκος ὑπὸ τῆς περιεργείας εἶχε παραδόξως ἐκτείνει τὸν λαιμόν του. Ὁ Μοργὰς ἔχωσε τὴν χεῖρα εἰς τὸ κασκέτον καὶ ἐξήγαγε τὸ γρόσιον τοῦ ἐργολάβου. Ἡ ὁμήγυρις ἐστέναξεν· ἔμελλον νὰ ἀρχίσωσιν. Ὁ Ἰάκωβος ἔγεινε κατακόκκινος, ὁ ἐργολάβος διὰ τῆς χειρὸς διώρθωσε τὴν κόμην του.

— Καλὰ εἶπα, ἀνέκραξεν ὁ Ὀβάλδουϊς, ὅτι σὺ ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃς!

— Ἐβαρύνθημεν τὴν γλῶσσάν σου καὶ κάτω τὰς χεῖρας! ἐκραύγασεν ὁ Δίκι-Βάρινε. Ἄρχισε λοιπὸν, εἶπεν ἔπειτα ἀποταθεὶς πρὸς τὸν ἐργολάβον.

— Ποῖον ἄσμα; ὑπέλαβεν ἐκεῖνος μετά τινος ταραχῆς.

— Ὁποιον θέλεις, ἀπήντησεν ὁ κάπηλος σταυρώνων ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας, δικαίωμά σου εἶναι, ἡμεῖς δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ κρίνωμεν ἐν συνειδήσει . . .

— Ἀδέλφια, ἀφήσατέ με νὰ βήξω ὀλίγον, ἐπανέλαβεν ὁ ἐργολάβος θωπεύων διὰ τῆς χειρὸς τὸ χνουδωτόν του περιλαίμιον . . . Ἔπειτα ἐρρέμβασεν ὀλίγον, ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν, ἔκαμεν ὀλίγα βήματα ἐμπρός. . . Ὁ Ἰάσκας τὸν κατέτρωγε μὲ τοὺς ὀφθαλμούς.

Πρὶν ἢ περιγράψω τὸν γενόμενον μουσικὸν ἀγῶνα, νομίζω πρέπον νὰ προτάξω ὀλίγας λέξεις περὶ ἑκάστου τῶν προσώπων τοῦ παρόντος διηγήματος, διότι ὁ βίος τινῶν ἐξ αὐτῶν μοὶ ἦτο ἤδη γνωστὸς πρὶν ἢ ἴδω αὐτοὺς συνηγμένους ἐν τῷ καπηλείῳ τοῦ Νικόλα, ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους, συνέλεξα μετὰ ταῦτα περὶ τοῦ βίου των τὰς ἀπαιτουμένας πληροφορίας.

Τοῦ Ὀβάλδουϊ τὸ πραγματικὸν ὄνομα εἶναι Εὐγράφιος Ἰβάνωφ, ἀλλ' οὐδεὶς ἐν τῇ χώρᾳ ὀνομάζει αὐτὸν διὰ τοῦ ἀληθινοῦ του ὀνόματος, καὶ αὐτὸς δὲ καυχᾶται ἐπὶ τῷ ἐπωνυμίῳ, ὅπερ δύναται νὰ σημαίνῃ ἄνθρωπον ἀεικίνητον, φλύαρον, ἐλαφρόν. Ἦτο ὑπηρέτης ἄγαμος καὶ μέθυσος, ὃν οἱ κύριοί του ἀφῆκαν ἐλεύθερον εἰς τὰς ὀρέξεις του· μὴ ἔχων δὲ οὔτε ἐργασίαν οὔτε λεπτὸν εὕρισκε τρόπον νὰ διασκεδάζῃ καθ' ἑκάστην εἰς τὴν ῥάχιν τῶν ἄλλων, ἂν καὶ δὲν ἦτο πολὺ εὐάρεστος ἡ συναναστροφή του, ἀπ' ἐναντίας δὲ διὰ τῆς ἀκατασχέτου φλυαρίας του,

διὰ τῆς αἰωνίας ταραχῆς του καὶ τοῦ ἀκαταπαύστου γέλωτός του, ἠνώχλει τοὺς πάντας ὡς ὁ κώνωψ ἢ ἡ μυῖα. Δὲν ἤξευρεν οὔτε νὰ χορεύῃ, οὔτε νὰ ᾄδῃ, οὔτε νὰ κρούῃ τὴν κιθάραν, οὐδέποτε δὲ εἶπέ τι ὄχι εὐφυὲς, ἀλλ' οὐδ' ἁπλῶς λογικόν. Εἶναι ἀληθὴς φωνακλᾶς, ἀληθὴς *ὀβάλδουϊ*, καὶ ὅμως ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν εἰς τεσσαράκοντα βερστίων πέριξ ἀπόστασιν οὐδεμία ἔγεινε διασκέδασις ἀνθρώπων τῆς κατωτέρας τάξεως χωρὶς νὰ εὑρίσκηται καὶ τὸ ὑποκείμενόν του ἐν τῷ μέσῳ τῶν συμποτῶν, πάντες δ' ἐσυνείθισαν νὰ τὸν ὑπομένωσιν ὡς ἀναπόφευκτον κακόν. Μόνος δ' ὁ Δίκι-Βάρινε ἠδύνατο νὰ τὸν ἀναχαιτίζῃ ὅτε ὑπερέβαινε τὰ ὅρια.

Διάφορος ἄνθρωπος ἦτο ὁ Μοργάς. Τὸ ἐπωνύμιόν του, *μοργὰς*, ὅπερ σημαίνει περίπου *σκαρδαμυκτὴς*, εἶναι ἄγνωστον διὰ τίνα αἰτίαν τῷ ἐδόθη, διότι βεβαίως δὲν ἀνοιγοκλείει τοὺς ὀφθαλμοὺς πλειότερον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ὁ ῥωσσικὸς λαὸς ἔχει μεγάλην τάσιν εἰς τὸ ἀπονέμειν τοιαῦτα ἐπωνύμια, ὁ δὲ κατοικήσας εἰς εἴκοσι διαφόρους τόπους τρέχει τὸν κίνδυνον νὰ κοσμηθῇ δι' εἴκοσι διαφόρων ἐπωνυμίων, τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι πολὺ ποικίλα, κατὰ τὴν σημασίαν καὶ τὴν εὐστοχίαν. Μὲ ὅλας μου τὰς προσπαθείας τοῦ νὰ φωτισθῶ ἐπαρκῶς περὶ τοῦ παρελθόντος βίου του, ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἠδυνήθην ν' ἀποφύγω πλείστας ἐκλείψεις φωτὸς, τὸ αὐτὸ δὲ βεβαίως ἤθελε πάθει καὶ πᾶς ἄλλος περίεργος, ὅστις ἤθελεν ἐπιδοθῆ εἰς ὁμοίας ἐρεύνας. Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον ἔμαθον εἶναι ὅτι εἶχε χρηματίσει ἀμαξηλάτης γραίας κυρίας, ἥτις δὲν εἶχεν οἰκογένειαν, ὅτι ἡμέραν τινὰ ἔφυγεν αἴφνης συμπαραλαμβάνων τοὺς τρεῖς ἀρίστους ἵππους, οὓς ἡ κυρία εἶχεν ἐμπιστευθῆ εἰς τὴν φροντίδα του, ὅτι ἐπὶ ὁλόκληρον ἔτος εἶχε κατασταθῆ ἀνεύρετος καὶ ὅτι πεισθεὶς φαίνεται περὶ τῶν κινδύνων, οὓς συνεπήγετο ὁ πλάνης βίος, ἐπανῆλθε μόνος του, χωλὸς μὲν, κάτισχνος καὶ ῥακένδυτος, ἀλλὰ μετανοῶν καὶ προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τῆς κυρίας του. Ἔκτοτε διὰ τῆς καλῆς του διαγωγῆς ἔκαμε νὰ λησμονηθῶσιν αἱ παλαιαί του ἁμαρτίαι, ἐπανέκτησε τὴν εὔνοιαν τῆς εὐγενοῦς δεσποίνης, ἐγένετο ἐπιστάτης τοῦ κτήματος, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῆς εὑρέθη ἐλεύθερος τῆς δουλοπαροικίας καὶ ἐγγεγραμμένος εἰς τοὺς ἀστούς. Ἔγεινεν ἔπειτα γεωργὸς, εἰργάζετο παρὰ τοῖς κτηματίαις τῶν περιχώρων, ἀπέκτησέ τινα περιουσίαν καὶ τώρα ζῇ ἀνέτως.

Εἶναι πρακτικὸς ἄνθρωπος, συνετὸς, οὔτε καλὸς οὔτε κακός. Ἠξεύρει νὰ κερδοσκοπῇ, γνωρίζει νὰ διακρίνῃ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἐκμεταλλεύεται ὅταν τῷ τύχῃ περίστασις. Εἶναι περιεσκεμμένος καὶ ἔχει τὴν φρόνιμον τόλμην τῆς ἀλώπεκος. Δύναται νὰ φλυαρῇ ἐπὶ ὥρας χωρὶς νὰ εἴπῃ τι τὸ ὁποῖον νὰ μὴ θέλῃ νὰ εἴπῃ, ἀναγκάζων ὅμως τοὺς ἄλλους, χωρὶς νὰ θέλωσι, νὰ τῷ ἐκμυστηρεύωνται τὰ πάντα . . . Οὐδέποτε παρατηρεῖ τὸν ἄνθρωπον κατ' εὐθεῖαν, ἀλλὰ δεξιὰ, ἀριστερὰ, ὑπεράνω, ὑποκάτω. Ἐπὶ ἑβδομάδας ὅλας σκέπτεται, χωρὶς νὰ εἴπῃ τίποτε, ἂν πρέπῃ ἢ ὄχι νὰ ἐπιχειρήσῃ τι, ἀφ' οὗ δὲ σκεφθῇ, τὸν βλέπεις αἴφνης νὰ ἀναλαμβάνῃ πράγματα, τὰ ὁποῖα εἰς τοὺς ἄλλους φαίνονται ἐξόχως τολμηρά. Ἔχει πεποίθησιν εἰς τὴν τύχην του, πιστεύει εἰς τὰς προαισθήσεις, εἶναι προληπτικός. Ὀλίγον ἐνδιαφέρεται ἂν τὸν ἀγαπῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀρκεῖ νὰ τὸν ὑπολήπτωνται. Ἕνα μόνον υἱὸν ἔχει, νεαρὸν ἔτι, τὸν ὁποῖον ὑπεραγαπᾷ. Ὁ υἱὸς ἐκεῖνος ἀφεύκτως θὰ ἔχῃ μέλλον, διότι διδάσκεται εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ πατρός. Ὅταν μὲ τὸν καλὸν καιρὸν κάθηνται τὸ θέρος ὡς ἐν συμβουλίῳ τὴν ἑσπέραν οἱ γέροντες ἔξωθεν τῶν καλυβῶν των, λέγουσιν· «Ὁ μικρὸς Μοργὰς εἶναι υἱὸς τοῦ πατρός του», καὶ οὐδὲ λέξιν προσθέτει τις εἰς τὴν διπλωματικὴν ἐκείνην φράσιν.

Ὁ ἐργολάβος εἶναι ἐργολάβος καὶ ὑπὸ οὐδὲν σχεδὸν ἄλλο ὄνομα εἶναι γνωστὸς καθ' ὅλην τὴν χώραν. Τὸν μεταχειρίζονται εἰς παντοῖα ἔργα, διότι εἶναι δραστήριος καὶ ὑπήκοος. Μίαν μόνην ἔχει φιλοδοξίαν, ὅτι εἶναι ἄριστος ψάλτης.

Ὁ Ἰάκωβος ὁ Τοῦρκος ἢ Ἰάσκας ὁ ἐν τῷ ᾄδειν ἀντίπαλος τοῦ ἐργολάβου, ἔσχε τὸ ἐπωνύμιον τοῦ Τούρκου, διότι εἶναι τῷ ὄντι υἱὸς μητρὸς Τουρκίσσης, ἥτις εἶχεν ἁπαχθῆ αἰχμάλωτος εἰς τὴν Ῥωσσίαν. Ὁ Ἰάκωβος ἀγροῖκος κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν, εἶναι κατὰ βάθος φιλόμουσος καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, ἐργάζεται δὲ παρά τινι χαρτοποιείῳ τῶν περιχώρων.

Ὡς πρὸς τὸν Δίκι-Βάρινε, τὸν Ἄγριον Κύριον, θὰ εἴπω πλειότερα, διότι ὁ ὑψηλὸς πολιτισμὸς, εἰς ὃν ἔρθασεν ὁ κόσμος, διέδωκε πολὺ τὴν πρὸς τοὺς ἀγρίους ὄρεξιν. Ἄλλως δὲ ὁ περὶ οὗ λόγος εἶναι πλειότερον μὲν αἰνιγματικὸς, ὀλιγώτερον δὲ ἄγριος καὶ ὀλιγώτερον κύριος ἢ ὅσον λέγει τὸ ἐπωνύμιόν του.

Ἡ πρώτη ἐντύπωσις, ἣν ἐμποιεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, εἶναι ἡ συναίσθησις ἀγρίας δυνάμεως, ἀκατεργάστου, βαρείας, πιεστικῆς, ἀδαμάστου, καταπληκτικῆς. Πρέπει νὰ ἔχῃ ὑγείαν Ἡρακλέους, ὃν ἤθελέ τις κατασκευάσῃ διὰ πελέκεως ἐκ δρυὸς, Ἡρακλέους ἐνέχοντος δέκα ἀνθρώπων ζωήν. Ἂν δὲν τὸν θέλητε ὡς Ἡρακλέα, δύναμαι νὰ σᾶς τὸν παραστήσω ὡς ἄρκτον, ἀλλ' ἄρκτον ὄχι ἀμέτοχόν τινος χάριτος, ἥτις κατ' ἐμὲ προέρχεται ἐκ τῆς λαμπρᾶς καὶ ἀταράχου πίστεως, ἣν ἔχει ἀκράδαντον εἰς τὴν ἰδίαν ἰσχύν. Εἶναι δύσκολον, πολὺ δύσκολον νὰ μαντεύσῃ ὁ κατὰ πρῶτον μάλιστα παρατηρῶν αὐτὸν, εἰς ποίαν κοινωνικὴν κατηγορίαν δύναται νὰ τὸν κατατάξῃ. Διότι ὅσα τις δύ-

ναται περὶ αὐτοῦ νὰ εἴπῃ εἶναι ἀρνητικά. Δὲν εἶναι ὑπηρέτης, οὔτε ἀστός, οὔτε ὑπάλληλος, οὔτε εὐγενὴς πτωχεύσας, εἶναι δυνατός τις ἄνθρωπος, ἀβλαβής, ὅστις θέλει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλει, εἰς ὃν πάντες χωρὶς νὰ πολυσκεφθῶσιν ὑποχωροῦσιν. Πῶς εὑρέθη ἐγκατεστημένος εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν, ἂν ὑπῆρξε στρατιωτικὸς ἢ πολιτικὸς ὑπάλληλος καὶ τίνος κλάδου, ἂν ἠξεύρῃ νὰ γράφῃ ἢ ὄχι, εἶναι πράγματα παντελῶς ἄγνωστα.

Μένει νὰ εἴπωμεν πῶς ζῇ· τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οὐδὲν μετέρχεται ἔργον, οὐδεμίαν τέχνην, οὐδεμίαν ἐμπορίαν. Εἰς οὐδενὸς τὸν οἶκον πορεύεται, οὐδενὸς τὴν γνωριμίαν ἐπιζητεῖ καὶ ὅμως οὐδείς ποτε τὸν εἶδεν ἄνευ χρημάτων καὶ παρ' οὐδενός ποτε ἐδανείσθη. Μετριόφρων δὲν εἶναι, οὔτε ζῇ βίον μέτριον καὶ λιτόν, ἀλλ' ἥσυχον, ὡς ἄνθρωπος ἀνεξάρτητος ἀπὸ παντὸς δεσμοῦ καὶ πάσης ὑποτελείας. Τὸν ὀνομάζουν συνήθως μὲ τὸ ῥηθὲν ἐπωνύμιον τοῦ Ἀγρίου Κυρίου, ἀλλ' ὅταν τῷ ἀποτείνουσι τὸν λόγον μεταχειρίζονται συνήθως οἱ ἄνθρωποι τὸ ἀληθινόν του ὄνομα Περευλέκωφ. Χωρίς ποτε νὰ ἐνεργήσῃ πρὸς τοῦτο, κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν κοινοτέρων ἀνθρώπων· εὐχαρίστως καὶ εἰς τὴν στιγμὴν ὑπακούουσιν εἰς αὐτόν, ἂν καὶ οὐδὲν ἔχει δικαίωμα νὰ διατάσσῃ, οὐδὲ ἴχνος δὲ ὑποδεικνύει ἀπαιτήσεως τοῦ νὰ εἶναι πρὸς αὐτὸν εὐπειθεῖς, ὅσοι κατὰ τύχην ἤθελον ἔλθει εἰς σχέσεις πρὸς αὐτόν.... Ὅ,τι ἐν τῷ Περευλέκωφ μοὶ ἔκαμε πλειοτέραν αἴσθησιν εἶναι τὸ ἔνστικτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει, φυσικῆς τινος βίας καὶ ἀγριότητος, τῆς ὁποίας διορᾷ τις ἐν τῷ βλέμματί του τὰς ἀορίστους ὠθήσεις μετὰ δυσκολίας καταστελλομένας, συνάμα δὲ καὶ εὐγενείας ψυχῆς ὡσαύτως φυσικῆς, τοῦτο δὲ τὸ κρᾶμα ἐν οὐδενί ποτε ἄλλῳ ἀνθρώπῳ ἐπαρουσιάσθη εἰς τὴν παρατήρησίν μου ἐν τοσαύτῃ ἐπιτάσει.

Ὁ ἐργολάβος ὄρθιος μεταξὺ τῆς δρυΐνης τραπέζης τοῦ καπήλου καὶ τῆς γωνίας, ἣν εἶχε καταλίπει, ἔκλεισεν ἐξ ἡμισείας τὰ ὄμματα καὶ ἤρχισε νὰ ᾄδῃ δι' ὑψίστης ἰσχνοφωνίας ἐπιχώριόν τι ᾆσμα, ὅπερ ἤκουον διὰ πρώτην φορὰν καὶ τὸ ὁποῖον δὲν δύνανται ἐπιτυχῶς νὰ ψάλωσι παρὰ οἱ ἔχοντες ἀσφαλῆ τὴν φωνὴν καὶ δυνάμενοι μετὰ καθαρότητος νὰ φθάσωσιν εἰς τοὺς ὑψίστους τόνους. Ἡ φωνὴ τοῦ ἡμετέρου ἐργολάβου ἦτο ἐν γένει γλυκεῖα καὶ εὐάρεστος, ἀλλ' ὀλίγον διάστικτος καὶ διακεκομμένη· τὴν μετεχειρίζετο ὡς τι ὡραῖον καὶ στίλβον ἄθυρμα, τὸ ὁποῖον στρεφογυρίζει τις· ὁ ἦχος ἐφαίνετο ὡσεὶ ἀκαταπαύστως ἀναιβοκαταβαίνων ἀπὸ τῶν νεφελῶν εἰς τὴν γῆν διὰ τῶν ἑλίκων κρυσταλλίνης καὶ ἠλιοσταλάκτου κλίμακος καὶ ἀπὸ τοῦ αἰθερίου καὶ ἀδιοράτου ὕψους καταχέων νιφάδας ἐκθαμβούσης μελωδίας, αἵτινες οἱονεὶ ἐπέπλεον καὶ ἐκυμαίνοντο μετ' ἀφάτου χάριτος· ἐκεῖθεν δ' ἐνόμιζες ὅτι ἀπεσπῶντο αὐτοσχέδιοι τοῦ ψάλτου σκοποὶ μαγευτικοὶ καὶ ἐναρμόνιοι, ὁμοιάζοντες πρὸς ἀστέρας διάττοντας, οἵτινες ἐπήγαινον νὰ σβεσθῶσιν εἰς τὸ σκότος τῆς σιγῆς . . . καὶ μετὰ τὰς παύσεις ἐκείνας, αἵτινες μόλις σοὶ ἔδιδον καιρὸν ν' ἀναπνεύσῃς, ἐπανήρχιζε πάλιν ὁ ψάλτης μετὰ τόλμης καὶ λαμπρότητος, αἵτινες συμπαρέσυρον τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκροατοῦ.

Εἰς τὰς ταχείας ἐξελίξεις τοῦ ᾄσματος ἐκείνου τοὺς σεμνοτέρους σκοποὺς διεδέχοντο ἄλλοι μᾶλλον χαρίεντες· καὶ ἡ ἐντελεστάτη τέχνη, δι' ἧς ᾠκονόμει ὁ ψάλτης τὰς μεταβάσεις μοὶ ἔκαμνον πλειοτέραν ἐντύπωσιν ἢ αἱ ἀλλεπάλληλοι κάμψεις καὶ τὰ τερετίσματα αὐτοῦ, ὅσον θαυμάσια καὶ ἂν ἦσαν ἕνεκα τῆς μελῳδικῆς αὐτῶν καθαρότητος. Πᾶς ἐραστὴς τῆς μουσικῆς θὰ ἐτέρπετο ἀκούων ὅ,τι ἤκουον· ἂν ἦτο Γερμανός, θὰ ἐστέναζε καὶ θὰ ἐξέβαλλε κραυγήν. Ὁ ἐργολάβος εἶναι ἀληθὴς Ῥῶσσος, **tenore di grazia**· εὐαρέστως θὰ τὸν ἤκουον ἐν Μεδιολάνῳ, ἐν Βενετίᾳ ἢ ἐν Νεαπόλει ἢ καὶ ἐν Παρισίοις ὡς ἐλαφρὸν ὑψίφωνον· τὸ ᾆσμά του ἦτο κυρίως χαρωπόν τι ὀρχηστικὸν μέλος, ὅπερ, ἐφ' ὅσον ἠδυνήθην νὰ συναγάγω ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν ἀτελευτήτων ποικιλμάτων καὶ προσθηκῶν καὶ ἐπαναλήψεων, ἤρχιζε περίπου ὡς ἑξῆς·

Ἔσκαβ' ἡ νηὰ ἡ νηούτσικη
Μικρὸ μικρὸ χωράφι
Κ' ἔσπερνεν ἡ τρελλούτσικη
Τῶν λουλουδιῶν τὸ σπόρο.
Τὴν εἶδε, τὴν ἀγάπησεν
Ὁ Κούζμας . . . .

Ἔψαλλε καὶ πάντες προσεκτικοὶ τὸν ἤκουον, ἐκεῖνος δ' ἐνόει ὅτι εἶχεν ἐνώπιόν του κριτὰς ἱκανοὺς καὶ πεπειραμένους, διὰ τοῦτο δὲ δὲν ἐκρατεῖτο κατὰ τὸ κοινὸν λόγιον. Τῷ ὄντι, εἰς τὰ μέρη τῆς Ῥωσσίας, εἰς ἃ ἐγὼ κατοικῶ, ἀνὰ ἑκατοντάδας ἀριθμοῦνται οἱ λεπτοὶ γνῶσται τῆς ᾠδικῆς, δικαίως δ' ἐπὶ τούτῳ φημίζεται ἡ μεγάλη κώμη τοῦ Σεργιέβσκοε, κειμένη ἐπὶ τῆς μεγάλης ὁδοῦ τοῦ Ὀρὲλ καὶ θεωρουμένη ἐν ἁπάσῃ τῇ Ῥωσσίᾳ ὡς τόπος κατ' ἐξοχὴν ἁρμόδιος διὰ τὰς γλυκυτάτας καὶ τερπνοτάτας ἀσκήσεις τῆς φωνητικῆς μελῳδίας.

Ἐπὶ πολὺ ἔψαλλεν ὁ καλὸς ἐκεῖνος ἀστός, χωρὶς νὰ παραγάγῃ λίαν ἰσχυρὰν συγκίνησιν ἐπὶ τῶν ἀκροωμένων μὲ ὅλην τὴν μελῳδικὴν δύναμιν, ἣν ἀνέπτυσσε, διότι ἔλειπεν αὐτῷ χορός, ὅστις νὰ τὸν ὑποστηρίζῃ κατὰ τὴν περιοδικὴν ἐπαναφορὰν τῆς ἐπῳδοῦ. Τέλος, μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν δυσχεροῦς τινος καὶ θαυμασίως ψαλέντος μέρους, ὅπερ εἶχε κάμει καὶ αὐτὸν τὸν Δίκι-Βάρινε νὰ μειδιάσῃ ἐξ εὐχαριστήσεως, ὁ Ὀβάλδουϊς δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ ἑαυτὸν καὶ ἀφῆκε φωνὴν μανιώδη ἐπιδοκιμασίας. Πάντες ἐφρικίασαν ὑπὸ χαρᾶς. Ὁ Ὀβάλδουϊς καὶ ὁ Μοργὰς ἤρχισαν ὑποκώφως νὰ παρακολουθῶσι τὴν φωνὴν τοῦ ψάλτου, ἀντικαθιστῶντες τρόπον τινὰ τὸν λείποντα χορὸν καὶ ἐκφράζοντες πρὸς τὸν καλλιτέχνην ἐπανειλημμένως τὴν ἀκράτητον αὐτῶν εὐαρέσκειαν.

Ὁ Νικόλας ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς δρυΐνης τραπέζης του ἔσεισε καὶ αὐτὸς ἐπιδοκιμαστικῶς τὴν κεφαλὴν δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Ὁ δὲ Ὀβάλδουϊς χώνων ἐντὸς τῶν ὤμων του τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τῆς πολλῆς εὐθυμίας ἐχειρονόμει πρὸς τὸν ἦχον τοῦ ᾄσματος καὶ ἐκτύπα διὰ τῶν χονδρῶν ποδῶν του τὸ ἔδαφος. Ὁ Ἰάκωβος εἶχε κοκκίνους καὶ σπινθηροβολοῦντας τοὺς ὀφθαλμούς, ἔτρεμεν ὡς τὸ φύλλον καὶ ἐμειδίασπασμωδικῶς ὡς ὑπὸ πυρετοῦ. Μόνος ὁ Δίκι-Βάρινε εἶχεν ἀμεταβλητον τὴν ὄψιν καὶ ἀκίνητος ἵστατο εἰς τὴν θέσιν του, ἀλλὰ τὸ βλέμμα του προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ ψάλτου εἶχε γλυκύτητα θαυμασίαν, ἂν καὶ μειδίαμα περιφρονήσεως ἐπεκάθητο ἐπὶ τῶν χειλέων του.

Ἐνθαρρυνόμενος ὑπὸ τῶν προφανῶν σημείων τῆς γενικῆς ἐπιδοκιμασίας, ὁ ψάλτης ἐξηκολούθησεν ὡς στρόβιλος μετὰ τοσαύτης ἐντάσεως καὶ ποικιλίας φθόγγων καὶ ποικιλμάτων καὶ ἐκφράσεως, ὥστε ὅταν ἐπὶ τέλους ἐξηντλημένος, ὠχρὸς καὶ ὑπὸ ψυχροῦ ἱδρῶτος περιβεβρεγμένος, ἀφῆκε, ῥιπτόμενος καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ σῶμα πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸν τελευταῖον φθόγγον, φθόγγον ἐκπνέοντα καὶ ὡσεὶ ἀφανιζόμενον εἰς τὰς ἐσχατιὰς τοῦ διαστήματος, γενικὴ κραυγὴ ἐπιδοκιμασίας ὡς ἐκ συνθήματος ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν παρόντων. Ὁ Ὀβάλδουϊς ἐρρίφθη εἰς τὸν τράχηλον τοῦ ψάλτου καὶ περιεπτύξατο αὐτὸν μὲ τοὺς ὀστεώδεις βραχίονάς του· ἐπὶ τοῦ χονδροῦ προσώπου τοῦ Νικόλα ἐπεφάνη ἐρύθημα, ὅπερ ἐνόμιζες ὅτι τῷ ἀφῄρει εἴκοσιν ἐτῶν ἡλικίαν καὶ τὸν μετεμόρφωνεν εἰς νεανίαν· ὁ Ἰάκωβος ἐκραύγαζεν ἐκτὸς ἑαυτοῦ· «παλληκαρᾶ, παλληκαρᾶ!» Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ γείτων μου, ὁ μουζίκος, ἐκτύπα μὲ τὰς χεῖρας τὴν τράπεζαν ἐπικαλούμενος τὸν διάβολον καὶ πτύων, ὡς συνήθως κάμνουσιν οἱ κοινότεροι τῶν Ῥώσσων, κατ' ἐπανάληψιν.

— Μᾶς εὐχαρίστησες, ἀδελφὲ, ἐφώνει ὁ Ὀβάλδουϊς ἐξακολουθῶν νὰ κρατῇ τὸν ψάλτην, μᾶς εὐχαρίστησες! Ἐκέρδησες, ἀδελφὲ, σοῦ τὸ λέγω ἀπὸ τώρα, ἰδικός σου εἶναι ὁ ζύθος. Ποῦ νὰ παλαίσῃ τώρα ὁ Ἰάσκας, ἀδύνατον!

— Ἄφησέ τον λοιπὸν, σοῦ λέγουν, ἄφησέ τον, ἐφώναζεν ὁ Μοργάς. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην νὰ ἡσυχάσῃ, εἶναι κατάκοπος· εἶσαι πολὺ ὀχληρός, ἀνυπόφορος!

— Ἂς ἡσυχάσῃ, ἀδελφὲ, ἂς καθίσῃ, ἐγὼ θὰ πίω εἰς ὑγείαν του, ἀπήντησεν ὁ Ὀβάλδουϊς πλησιάζων πρὸς τὴν δρυΐνην τράπεζαν καὶ θὰ πίω διὰ λογαριασμόν του . . .

Ὁ Ἰάσκας ἐφαίνετο τεταραγμένος ἕνεκα τῆς ἐπιδοκιμασίας τῆς ἐκφρασθείσης τόσον παταγωδῶς πρὸς τὸν ἀντίπαλόν του.

— Ἂν ἐντρέπεσαι, θὰ μᾶς κάμῃς νὰ πιστεύσωμεν ὅτι φοβεῖσαι· ἄρχισε λοιπὸν τὸ ᾆσμά σου καὶ κάμε ὅπως σὲ φωτίσῃ ὁ Θεός, εἶπεν ὁ Δίκι-Βάρινε μὲ τόνον ἀνθρώπου ἐννοοῦντος νὰ τῷ ὑπακούσωσι πάντες ἀμέσως.

Ὁ Ἰάσκας ἀνέπνευσεν ἐν ἡσυχίᾳ, παρετήρησε περὶ αὐτὸν καὶ ἔφερε τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ προσώπου του.

Πάντες οἱ παριστάμενοι τὸν κατέτρωγον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, μάλιστα δὲ ὁ ἐργολάβος, ὅστις ἐδείκνυεν ἐπὶ τοῦ προσώπου μὲ ὅλην τὴν φυσικήν του ἀταραξίαν, ἴχνη ἀνησυχίας, ἥτις ἐφαίνετο ἀνεξήγητος εἰς ἐμὲ τὸν βλέποντα τὸ ὀλίγον θάρρος τοῦ ἀντιπάλου του. Ἀκούμβησεν ἐπὶ τῆς θύρας καὶ ἵστατο ἀκίνητος. Ὅτε τέλος ὁ Ἰάσκας ἀπεκάλυψε τὸ πρόσωπον, ὁ δυστυχής, νέος ὡμοίαζε πρὸς νεκρὸν κατὰ τὴν ὠχρότητα, καὶ μόλις διεκρίνετο ἡ λάμψις τῶν ὀφθαλμῶν του διὰ μέσου τῶν καταβεβασμένων βλεφαρίδων.

Ἐστέναξεν ὁ ψάλτης, ἀνέπνευσε καὶ ἐξέβαλε πρῶτον φθόγγον. Ὁ φθόγγος οὗτος δὲν ὑπέσχετο μεγάλα πράγματα, ἦτο ἰσχνὸς, ἄνισος καὶ δὲν ἐφαίνετο ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ στήθους. Ἐνόμιζες ὅτι ἤρχετο ἔξωθεν καὶ ὅτι εἶχε ῥιφθῇ παρά τινος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ προσεκτικοῦ πλήθους. Διὰ τοῦτο ἔκαμεν ἐπὶ ὅλων ἡμῶν παράξενον ἐντύπωσιν καὶ ὅλοι παρετηρήσαμεν ἀλλήλους. Ἡ σύζυγος τοῦ Νικόλα ἠγέρθη ὀρθὴ, ἵνα παρακολουθήσῃ μετὰ προσοχῆς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἀγῶνος, καὶ ἐγὼ δὲ τὰς αὐτὰς εἶχον διαθέσεις.

Μετὰ τὸν πρῶτον φθόγγον ὁ ψάλτης ἐξέβαλε δεύτερον σταθερώτερον καὶ μᾶλλον παρατεταμένον. Ἦτο ὅμως φρίσσων οὕτως εἰπεῖν καὶ αὐτὸς, ὅμοιος πρὸς ἀνάπαλσιν χορδῆς, ὅταν κρουσθεῖσα ἅπαξ ὑπὸ χειρὸς ἰσχυρᾶς ἀναπάλλεται ἀποδίδουσα ἦχον βαθμηδὸν ἐλαττούμενον κατὰ τὴν τάσιν μέχρις ὁλοτελοῦς ἐξαφανίσεως. Τρίτος φθόγγος ἠκούσθη, ὡραιότερος, πληρέστερος, σταθερώτερος· μετ' αὐτὸν δὲ ἐνεψυχώθη ὁ ψάλτης καὶ ἐθερμάνθη τὸ ᾆσμά του, ἐπλατύνθη, διεγράφη καθαρόν. Ἦτο ἐξόχως μελαγχολικόν.

Ἀνεπνεύσαμεν πάντες ἐξ εὐχαριστήσεως καὶ ἡ εὐχαρίστησις ἐζωγραφήθη εἰς τὰ πρόσωπα πάντων. Ἡ χάρις καὶ ἡ μαλακότης τῶν τόνων ἦτο θαυμαστή. Σπανίως εἶχον ἀκούσει τόσον δροσερὰν φωνήν. Ἦτο μὲν ὀλίγον δειλὴ καὶ ἐλαφρῶς διακεκομμένη καὶ σχεδὸν νοσηρὰ ἐν τῇ ἀρχῇ, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἀνεπτύσσετο οὕτως, ὥστε ἐγίνετο λίαν εὐδιάκριτος. Τὸ πά-

θος, ὅπερ ἐνεῖχεν, ἦτο βαθὺ καὶ ἀληθινόν, ἐνόμιζες ὅτι ἐν αὐτῷ ἡ νεότης, ἡ ἰσχύς, ἡ γλυκύτης καὶ θελκτική τις ἀφροντισία ἀνεμιγνύοντο καὶ συνεταυτίζοντο πρὸς ἄλγος ψυχῆς οὐχ ἧττον βαθὺ καὶ ἰσχυρόν. Ἡ ῥωσσικὴ ψυχή, ἡ τόσον ἀγαθὴ καὶ θερμή, εἶχεν οἱονεὶ ἐνσαρκωθῆ ἐν τῇ φωνῇ ἐκείνῃ, ἥτις διευθύνετο κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν καρδίαν, ὅπου ἐδόνει πάσας τὰς χορδάς, ἃς ἀφυπνίζει ἡ ἐθνικὴ μελαγχολία.

Ἡ μελῳδία ἐμεγάλωσεν, ἀνέβη καὶ ὑπερεξεχείλισεν· ἦτο δὲ φανερὸν ὅτι ἡ ἔμπνευσις καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς μέθη εἶχον καταλάβει τὸν Ἰάκωβον. Οὐδ' ἴχνος πλέον δειλίας ἐνυπῆρχεν ἐν αὐτῷ· ἦτο παραδεδομένος ὅλος εἰς τοῦ ᾄσματος τὴν ἡδονήν. Δὲν ἔτρεμε πλέον ἡ φωνή του· ἔφριττε ναί, ἀλλ' ἦτο πλέον ἡ ἐρατεινὴ ἐκείνη καὶ μεταδοτικὴ φρίκη, ἣν τὸ πάθος διαβιβάζει εἰς τὰς ψυχὰς καὶ ἐντυπώνει εἰς ὁλόκληρον ἀκροατήριον. Καὶ ἡ ἐξαισία ἐκείνη φωνὴ ἀκαταπαύστως ἐνεδυναμοῦτο, ἐγίνετο σταθερά, ἐξετείνετο εἰς πλάτος.

Ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν δὲ τὴν ἰσχυρὰν τοῦ ᾄσματος ἐκείνου ἀνεπόλησεν ἡ ψυχή μου σκηνὴν ὅλην τοῦ παρελθόντος. Ἐνεθυμήθην ὅτι μίαν ἑσπέραν, κατὰ τὴν ὥραν τῆς παλιρροίας, ἐπὶ τῆς ἀπεράντου ἀκτῆς τῆς θαλάσσης, ἥτις ἀποσυρομένη μακρὰν ἠπείλει παταγωδῶς, εἶχον ἴδει μέγαν λευκὸν λάρον, ὅστις ἵστατο ἀκίνητος εἰς τὴν κυματόπληκτον ὄχθην. Εἶχεν ἀναπεπταμένον τὸ χνοῶδες καὶ λεῖον στῆθος εἰς τὰς πορφυροβαφεῖς λάμψεις τοῦ δύοντος ἡλίου καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἠμιήνοιγε τὰς μακρὰς πτέρυγας παίζων φιλαρέσκως μὲ τὴν σύγχρονον ἀποχώρησιν καὶ τῶν δύο ἠγαπημένων του φίλων, τοῦ ἡλίου καὶ τῆς θαλάσσης... Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἔβλεπον τὸ θαλάσσιον ἐκεῖνο πτηνὸν ἀκούων τὸν Ἰάσκαν, οὗτινος ἵστατο ἀκίνητον τὸ σῶμα ἐνώπιόν μας ἐν τῷ μέσῳ ἀγροτικοῦ καπηλείου, ἀλλ' ὃν ἡ ἔμπνευσις καθίστα ἀντιμέτωπον πρὸς τὰ ὕψη τοῦ ἀχανοῦς. Ἔψαλλεν ὁ χωρικὸς καὶ εἶχεν ὅλως λησμονήσει καὶ τὸν ἀντίπαλόν του καὶ ἡμᾶς πάντας, ἂν καὶ πάντες ἤμεθα ἀνηρτημένοι ἀπὸ τοῦ στόματός του.

Πᾶς φθόγγος ἐξερχόμενος ἀπὸ τοῦ στόματός του εἶχέ τι τὸ ἐγχώριον καὶ ὑγιές, τὸ ἀνεκφράστως γλυκὺ ὡς ἡ αὖρα τῶν ῥωσσικῶν στεππῶν, ἥτις διαδίδει πανταχοῦ διατρέχουσα τὸ διάστημα τὰς μαλακὰς θωπείας τοῦ φυσήματός της. Ἠσθανόμην ὅτι ἐσχηματίζοντο ἤδη δάκρυα ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ ὑψοῦντο ἵνα ἀναβλύσωσιν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου!

Καὶ ἤκουσα αἴφνης πνιγομένους λυγμοὺς προσβάλλοντας τὰς ἀκοάς μου καὶ ἐστράφην καὶ εἶδον κλαίουσαν τὴν γυναῖκα τοῦ καπήλου... Ἔρριψε βλέμμα ταχὺ ἐπ' αὐτῶν ὁ Ἰάσκας καὶ τὸ ᾄσμά του ἐγένετο ἠχηρότερον, θερμότερον καὶ μᾶλλον συγκινοῦν. Ὁ Νικόλας ἤσθμαινεν ὑπὸ τῆς γοητείας· ὁ Μοργὰς εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστραμμένους πρὸς τὴν μαυρισμένην ὀροφήν· ὁ Ὀβάλδουϊς ἦτο ἐκτὸς ἑαυτοῦ· ὁ μουζίκος ἔκλαιε, καὶ ἐπὶ τῶν αὐστηρῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Ἀγρίου Κυρίου εἶχον ἀναφανῆ ὡς μεγάλαι μαργαρῖται δύο θερμὰ δάκρυα, ἕτοιμα νὰ καταπέσωσιν ἐπὶ τῆς ὄψεως αὐτοῦ τῆς σιδηρᾶς. Ὁ ἀντίπαλος τοῦ Ἰακώβου ἔσφιγγε τὸν γρόνθον ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ἔμενεν ἀκίνητος...

Πνευστιῶντας ὑπὸ τὸ βάρος τόσων συναισθημάτων δὲν ἠξεύρω εἰς τίνα ἔκρηξιν ἤθελε περιαγάγει ἡμᾶς ἡ γενικὴ συγκίνησις φθάσασα εἰς τὸν τελευταῖον αὐτῆς παροξυσμόν, ἂν ὁ Ἰάκωβος δὲν ἤθελεν αἴφνης θέσει τέρμα εἰς τὸ ᾄσμά του διὰ φθόγγου ὀξυτάτου, οὗτινος ἦτο ἔκτακτος ἀληθῶς ἡ λεπτότης καὶ ἡ τόλμη καὶ ἡ καθαρότης, ὡς ἂν τῷ ἀφῄρει διὰ παντὸς ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τοῦ λάρυγγος τὴν ἀγγελικὴν φωνὴν διὰ νήματος χρυσοῦ ὁρατοῦ εἰς τὸν ὀφθαλμὸν μέχρι τοῦ ὕψους τῶν νεφῶν. Οὐδεὶς ἐκραύγασεν, οὐδεὶς ἐκινήθη. Ἐνόμιζες ὅτι πάντες περιμένομεν νὰ κατέλθῃ καὶ πάλιν ἐκ τῶν οὐρανῶν ὁ ἐκεῖσε ἀναπεμφθεὶς ἔσχατος φθόγγος... Ἀλλ' εἶχεν ἤδη ἀνοίξει τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰάσκας· τῷ ἔκαμνεν ἐντύπωσιν ἡ ἐπικρατοῦσα σιγή, ἣν ἐπέβαλεν εἰς ἡμᾶς ἡ ἔκστασις, καὶ ἠρώτα ἡμᾶς διὰ τοῦ βλέμματος. Δὲν ἐβράδυνε νὰ νοήσῃ τὴν αἰτίαν· ἡ νίκη ἦτο ἰδική του.

— Ἰάκωβε!... τῷ εἶπεν ὁ Δίκι-Βάρινε θέσας ἐπὶ τοῦ ὤμου τὴν χεῖρα τρέμουσαν ὑπὸ τῆς συγκινήσεως καὶ οὐδὲ συλλαβὴν περιπλέον ἠδυνήθη νὰ προσθέσῃ.

Τότε ἐπορεύθη πρὸς τὸν Ἰάσκαν ὁ ἀντίπαλος καὶ μετ' ἀνεκφράστου ταραχῆς· «Ἐκέρδησες, τῷ λέγει, ἐκέρδησες», καὶ ἐξῆλθε τοῦ καπηλείου.

. . . . . .

Σ...

ΝΕΚΡΟΔΟΧΟΙ ΟΙΚΟΙ

Γενομένης πρό τινων ἐτῶν προτάσεως ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τῶν Παρισίων, ὅπως ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ μελετήσῃ σχέδιόν τι περὶ εἰσαγωγῆς νεκροδόχων οἴκων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, οἷοι οἱ ἐν ἄλλαις πρωτευούσαις πόλεσι τῆς Εὐρώπης καὶ ἰδίᾳ τῆς Γερμανίας, ὁ νομάρχης τοῦ Σηκουάνα ὑπέβαλεν ἐσχάτως τὴν ἐπὶ τούτου μελέτην δυναμένην νὰ συνοψισθῇ εἰς τὰ ἑξῆς:

Ἐν τοῖς τρισὶ νεκροταφείοις, τῷ βορείῳ, τῷ νοτίῳ καὶ τῷ δυτικῷ, θέλουσιν ἱδρυθῆ νεκροθῆκαι, ἐν αἷς, κατ' αἴτησιν τῶν συγγενῶν, καὶ μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ταφῆς, θὰ γίνωνται δεκτὰ τὰ σώματα τῶν ὑπὸ μεταδοτικῶν ἢ ἐπιδημικῶν νοσημάτων ἀποθιωσάντων, ἢ ἐν στενοχώροις οἰκήμασι θανόντων, ἐν οἷς δυσχερὴς ἀποβαίνει ἡ διατήρησις αὐτῶν μέχρι τῆς ὥρας τῆς νομίμου ταφῆς. Ἕκαστος τῶν νεκροδόχων τούτων οἴκων θὰ περιλαμβάνῃ δέκα σώματα, ἅτινα, κατατιθέμενα ἕκαστον ἐν ἰδίῳ δωματίῳ, θὰ ἐπιβλέπωνται παρὰ τῶν συγγενῶν ἢ φίλων. Ἡ μεταφορὰ τοῦ νεκροῦ εἰς τὴν νεκροθήκην θὰ γίνεται δι' εἰδικῶν φερέτρων ἐκ δύο μερῶν ἀποτελουμένων. Τὸ ἄνω καλύπτον τὸ πρόσθιον μέρος τοῦ σώματος, ἔσται κινητὸν καὶ θὰ προσαρμόζηται εἰς τὸ φέρετρον κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ταφῆς. Ὁ ἀὴρ θὰ κυκλοφορῇ ἐλευθέρως ἐν τῇ νεκροθήκῃ, τοῦ δὲ προσώπου ὡς καὶ τοῦ θώρακος τοῦ νεκροῦ ὄντων ἀκαλύπτων, οὐδὲν θὰ ἐμποδίζῃ τὴν ἀναπνοήν, ἂν ὁ θάνατος δὲν εἶνε πραγματικός. Ἑτέρωθεν δὲ, τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θὰ τεθῇ ὁριστικῶς εἰς τὸ φέρετρον, ἡ οἰκογένεια θὰ δύνηται εὐχερῶς ν' ἀναγνωρίζῃ τὸ σῶμα.

Τὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον βέβαια σημεῖα τοῦ θανάτου εἶνε πολλά, ὡς γνωστόν, ἀλλ' ὅπως προλαμβάνωνται αἱ κατεσπευσμέναι ἐνταφιάσεις, εἶνε ἀπαραίτητον νὰ γινώσκῃ αὐτὰ ὁ ἐντεταλμένος τὴν ἐξακρίβωσιν τοῦ θανάτου ἰατρός. Ἀλλὰ πολλαχοῦ οὐδεμία καταβάλλεται πρὸς τοῦτο ἰδιάζουσα μέριμνα, ἐνιαχοῦ δὲ, ὡς ἔν τισι μεγάλαις πόλεσι, λαμβάνεται μὲν φροντὶς, ἀλλὰ πιθανὸν ὁ ἰατρὸς ν' ἀγνοῇ ἢ νὰ μὴ ἐφαρμόζῃ τὰ πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ θανάτου ἀπαιτούμενα μέσα. Ὁ κίνδυνος λοιπὸν τῶν κατεσπευσμένων ἐνταφιάσεων δὲν εἶνε χιμαιρικός. Παραδείγματα εὐάριθμα, εἶνε ἀληθὲς, ἢ περιωρισμένην λαβόντα δημοσιότητα, ἀποδεικνύουσι πράγματι ὅτι ὁ θάνατος ἐπῆλθεν ἐνίοτε μετὰ τὴν ταφήν. Αἱ ἐφημερίδες τῆς Ἀλγερίας ἀνέφερον πρό τινος μόλις, ὅτι κρεοπώλης τις τοῦ Ὀρὰν ὀνόματι **Fouques** τρὶς ἐνεταφιάσθη, καὶ ὅτι μόνον κατὰ τὴν τρίτην ἐνταφίασίν του ἦτο πράγματι νεκρός. Τῷ 1867 ὁ καρδινάλιος **Donnet** διηγεῖτο ἐν τῇ Γερουσίᾳ τὸ ἐπεισόδιον νεαροῦ τινος ἱεροκήρυκος τῶν Βορδιγάλλων, ὅστις καταληφθεὶς ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος ὑπὸ αἰφνιδίας καὶ παρατεταμένης λιποθυμίας ἔμελλε νὰ ἐνταφιασθῇ τὴν ἐπαύριον, πιστοποιήσαντος τοῦ ἰατροῦ ὅτι ἐπῆλθεν ὁ θάνατος, ὅτε ἐκ στόνων ἐξελθόντων τοῦ φερέτρου ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ὁ κηδευόμενος δὲν ἦτο νεκρός. Ὁ νεκρὸς ἐκεῖνος ἱερεὺς οὐδεὶς ἄλλος ἦτο ἢ αὐτὸς οὗτος ὁ καρδινάλιος **Donnet**.

Πολλῶν γερμανικῶν κρατῶν αἱ κυβερνήσεις ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιτρέψωσιν ἢ καὶ νὰ συστήσωσι τὴν ἵδρυσιν τοιούτων νεκροδόχων οἴκων ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐχούσαις ὡρισμένον τινὰ ἀριθμὸν κατοίκων—τῶν μικρῶν κοινοτήτων μὴ ἐχουσῶν ἐπαρκεῖς πρὸς τοῦτο πόρους — καίτοι ὁ κίνδυνος τῶν κατεσπευσμένων ἐνταφιάσεων εἶνε ἐν αὐταῖς μεγαλείτερος ἢ ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν, ἔνθα συχνάκις ἐξακριβοῦται ὁ θάνατος ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. Ἀλλὰ καὶ ἄλλαι σκέψεις ὁμοίως σπουδαῖαι, ἐδικαιολόγησαν τὸ τοιοῦτο μέτρον. Τὰ σώματα τῶν ἀποθιωσάντων ἐκ μεταδοτικῶν νοσημάτων, παραμένοντα ἐπὶ πολὺ ἐν τῷ οἴκῳ, δύνανται νὰ μεταδώσωσι τὸ νόσημα οὐ μόνον εἰς ὅλην τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς συνοικίας ὁλοκλήρους. Ἀνάγκη λοιπὸν ν' ἀρθῶσι ταῦτα ἐκεῖθεν ἐν τάχει. Διὰ τοῦτο ἡ ἀποσολὴ τῶν νεκρῶν εἰς τοὺς νεκροδόχους τούτους οἴκους ἐπιβάλλεται ἐν πολλαῖς πόλεσιν. Διότι τὰ σώματα τιθέμενα ἐν ἰδίοις δωματίοις ἀπομονοῦνται ὡς οἷόν τε, λαμβάνωνται δὲ αἱ μέγισται τῶν προφυλάξεων πρὸς πρόληψιν τῶν ἐκ τῆς ἐπαφῆς κινδύνων.

Ἐν τοῖς οἰκήμασι τῶν ἐργατῶν ἀποτελουμένοις συνήθως ἐκ δύω δωματίων, τὸ νεκρὸν σῶμα παραμένον ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας, πρὸ τῆς παρελεύσεως τῶν ὁποίων δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ταφή, ἀναγκάζει ὁλόκληρον οἰκογένειαν νὰ συνεπισωρευθῇ ἐντὸς ἑνὸς μόνου δωματίου ἢ νὰ ζητήσῃ ἐκτὸς τοῦ οἰκήματος ἄσυλον, μὴ εὑρισκόμενον πάντοτε.

Τέλος δὲ ἡ παρουσία τοῦ νεκροῦ ἐντὸς τῆς κατοικίας παρατείνει ἀνωφελῶς τὴν ὀδύνην, τοὺς ὀλοφυρμοὺς καὶ τοὺς κοπετοὺς τῶν συγγενῶν.

Ἐν Γερμανίᾳ νεκροδόχοι οἶκοι ὑπάρχουσι σήμερον ἐν ταῖς ἑξῆς πόλεσιν: ἐν Μονάχῳ ἀπὸ τοῦ 1791, ἐν Βερολίνῳ, Σεμνίτσῃ, Κολωνίᾳ, Αὐγούστῃ, Φραγκφούρτῃ, Στουτγάρδῃ, Καρλσρούῃ, Μαγεντίᾳ, Ἀμβούργῳ καὶ Οὔλμ. Ἐκτὸς δὲ τῆς Γερμανίας, ἐν Χριστιανίᾳ, Ῥώμῃ, Βενετίᾳ, Ἀμστερδάμῃ καὶ Βρυξέλλαις.

Ἐν τοῖς συνεδρίοις τῶν γερμανῶν ἰατρῶν τοῖς συγκροτηθεῖσι τῷ 1878 καὶ 1879 συνεζητήθη ἂν τὸ ἵδρυμα πρέπῃ νὰ περιλαμβάνῃ αἰθούσας κοινὰς ἢ χωριστὰ κελλία, ἢ νὰ συνενοῖ ἀμφότερα τὰ συσήματα κατὰ τὰς παρουσιαζομένας ἀνάγκας. Οὐδεμία μὲν περὶ τούτου ὁριστικὴ ἐλήφθη ἀπόφασις, ἐν τούτοις ἀνεγνωρίσθη παρὰ πάντων ἡ χρησιμότης τῶν κελλίων διὰ τοὺς θανόντας ἐκ νόσων μεταδοτικῶν ἢ ἐπιδημικῶν. Ἐν Μαγεντίᾳ, Ἀμβούργῳ, Λεμβέργῃ (Αὐστρία), Ἀμστερδάμῃ, τὰ σώματα τῶν τοιούτων κατατίθενται ἐν εἰδικοῖς κτιρίοις. Ἐν Βερολίνῳ γίνονται μὲν δεκτὰ ἐν ταῖς κοιναῖς αἰθούσαις, ἀλλ' ἐντὸς φερέτρων, ὧν μόνον τὸ πρόσθιον μέρος εἶνε ἀνοικτόν. Τέλος ἐν Κολωνίᾳ, Φραγκφόρτῃ, Ῥώμῃ καὶ Βρυξέλλαις ἀπαγορεύεται ἀπολύτως ἡ ἐν τοῖς νεκροδόχοις οἴκοις κατάθεσις τῶν ἀμέσου ταφῆς δεομένων σωμάτων.

Ἰδοὺ δὲ λεπτομέρειαί τινες περὶ τῶν νεκροδόχων οἴκων τοῦ Μονάχου:

Ὁ σπουδαιότατος, δηλαδὴ ὁ τοῦ νεκροταφείου τοῦ Βορρᾶ, εἶνε ἄξιος μνείας. Περιέχει

τέσσαρας αἰθούσας μετὰ ἰσχυρῶν ἀερισμοῦ συσκευῶν. Αἱ αἴθουσαι αὗται χωρίζονται διὰ δύο δωματίων τῶν φυλάκων, ἐχόντων πρόχειρα πάντα τὰ μέσα ὅπως βοηθήσωσι τοὺς μέλλοντας δῆθεν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ζωήν. Ὑπάρχουσιν ἐπίσης καὶ δύω αἴθουσαι ὅπως παραμένωσιν αἱ συγγενεῖς οἰκογένειαι, παρεκκλήσιον, ἀνατομικὴ αἴθουσα μετὰ ἐξαρτημάτων, καὶ τέλος ἡ κατοικία τοῦ ἀρχιφύλακος ἢ ἀκριβέστερον τοῦ διευθυντοῦ.

Τὰ σώματα, ἂν μὴ φέρωσι προφανῆ σημεῖα ἀποσυνθέσεως, κατατίθενται ἐπὶ κρηπῖδος ἀπιτελούσης γωνίαν 45 μοιρῶν. Ἐνδύονται ἐν γένει διὰ τῶν ὡραιοτάτων αὐτῶν ἐνδυμάτων. Εἰς ἕνα τῶν δακτύλων των προσαρμόζεται δακτύλιος ἀφ' οὗ ἐξαρτᾶται μετάξινον νῆμα συγκοινωνοῦν μετὰ τοῦ δωματίου τῶν φυλάκων. Ἅμα δὲ τῷ ἐλαχίστῳ κινήματι τοῦ νήματος οἱ φύλακες προστρέχουσιν, ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει ὁ ὑποτιθέμενος νεκρὸς ἀναβιώσῃ ἐκ τῆς νεκροφανείας, γνωρίζουσι τοῦτο παραχρῆμα τῷ διευθυντῇ.

Αἱ τέσσαρες αἴθουσαι εἰσὶν ἐσκευασμέναι ἀναλόγως πρὸς τὴν κοινωνικὴν τάξιν ἢ τὴν εὐπορίαν τῶν συγγενῶν. Ἡ πρώτη, κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ οἰκοδομήματος, ἁπλουστάτη οὖσα, χρησιμεύει διὰ τὴν ἐργατικὴν τάξιν· ἡ δευτέρα, ὡρισμένη διὰ τὴν μέσην τάξιν, εἶνε καλλίων ἐσκευασμένη· ἡ τρίτη δεχομένη τὰ σώματα τῶν πλουσίων εἶνε κομψῶς διακεκοσμημένη, ἡ δὲ τετάρτη ὡρισμένη διὰ τὴν ἀνωτάτην τάξιν εἶνε πολυτελέστατα ἐσκευασμένη. Τὰ σώματα ἔχουσιν ἀκάλυπτον τὸ πρόσωπον. Τὴν ἡμέραν τῆς ἐπισκέψεως ἡμῶν, λέγει ὁ ἐξ οὗ ἐρανιζόμεθα ταῦτα, εὕρομεν ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ (τῇ τρίτῃ), νεαρὰν μητέρα ἀποθανοῦσαν ἐκ τοκετοῦ καὶ παρ' αὐτῇ τὸ τέκνον της θανὸν ὁμοίως. Ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν προσώπων ἦτο ἀποτετυπωμένη γαλήνη ἀπερίγραπτος, ἥτις μᾶς συνεκίνησεν, ἐνόμιζε δέ τις ὅτι μήτηρ καὶ τέκνον ἐκοιμῶντο ἀμερίμνως. Ἐν ἄλλῃ αἰθούσῃ, γηραιοτάτη γυνὴ ἦτο ἀξιοπαρατήρητος διὰ τὴν ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς ἔκφρασιν τῆς ἠρεμίας.

Τὰ σώματα πρέπει νὰ κομίζωνται εἰς τὸν νεκροδόχον οἶκον δώδεκα ὥρας τὸ πολὺ μετὰ τὸν θάνατον, ἂν δ' ἀπέθανον ἐκ μεταδοτικῆς ἀσθενείας μετὰ ἓξ ὥρας. Ἡ μεταφορὰ ἐκτελεῖται δι' εἰδικῶν ἁμαξῶν, τὸ δὲ φέρετρον ἀφίεται ἡμιάνοικτον ὅπως κυκλοφορῇ ἐλευθέρως ὁ ἀήρ.

Ὁ ἐνταφιασμὸς γίνεται τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸν θάνατον· ἡ προθεσμία αὕτη δυνατὸν νὰ παραταθῇ, ἂν τὸ βέβαιον τοῦ θανάτου τεκμήριον, ἡ ἀποσύνθεσις, δὲν ἐκδηλωθῇ. Ἐρωτηθεὶς ὁ διευθυντὴς πόσοι ἐκ τῶν νεκρῶν ἐπανῆλθον εἰς τὴν ζωὴν ἐπὶ τῆς εἰκοσαετοῦς διευθύνσεώς του, ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲ εἷς. «Ἀλλά, προσέθηκε, τὸ μεγαλείτερον πλεονέκτημα τῶν νεκροθηκῶν τούτων εἶνε ἡ βεβαιότης ἣν ἀποκτῶσιν οἱ συγγενεῖς ὅτι οὐδεὶς φόβος ὑπάρχει νὰ ταφῇ ζῶν ὁ προσφιλὴς αὐτῶν νεκρός».

Οἱ νεκροδόχοι οἶκοι τοῦ Μονάχου εἰσὶ πάντες ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ νεκροταφείου. Ἡ δὲ ὁριστικὴ πρὸς ἐνταφιασμὸν ἐν τῷ φερέτρῳ ἔνθεσις τοῦ σώματος γίνεται πάντοτε παρόντων τῶν συγγενῶν. . . . Κ.

Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

Ἀνηρχόμεθα τὴν πάροδον τῶν Ἡλυσίων Πεδίων μετὰ τοῦ ἰατροῦ Β. . ., ἀναζητοῦντες εἰς τοὺς ὑπὸ τῶν ὀβίδων τετρυπημένους τοίχους, εἰς τὰ ὑπὸ τῶν μιδραλλίων κατασκαφέντα πεζοδρόμια, τὴν ἱστορίαν τῶν πολιορκηθέντων Παρισίων, ὅτε μικρὸν πρὶν φθάσωμεν εἰς τὴν μικρὰν στρογγύλην Πλατεῖαν τοῦ Ἀστέρος, ὁ ἰατρὸς ἔστη καὶ δεικνύων μοι μίαν τῶν περὶ τὴν Θριαμβικὴν Ἀψίδα γωνιαίων οἰκιῶν :

— Βλέπετε, μοῦ εἶπε, τὰ τέσσαρα ἐκεῖνα κλειστὰ παράθυρα ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν ἐξώστην ; Τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ μηνὸς Αὐγούστου, τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου Αὐγούστου τοῦ 1870, ὅστις ἦτο δι' ἡμᾶς σειρὰ ὁλόκληρος συμφορῶν καὶ καταστροφῶν, μὲ προσεκάλεσαν ἐκεῖ δι' ἕνα γέροντα προσβληθέντα ἀπὸ κεραυνοβόλον ἀποπληξίαν. Ὁ προσβληθεὶς ἦτο ὁ συνταγματάρχης Γιοῦβ, θωρακοφόρος τῆς πρώτης αὐτοκρατορίας, γέρων πείσμων, ὡς πρὸς τὴν δόξαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου ἦλθε κ' ἐκάθησεν εἰς τὰ Ἡλύσια Πεδία, εἰς οἴκημα μὲ ἐξώστην. . .μαντεύσατε διατί ; Διὰ νὰ παραστῇ εἰς τὴν θριαμβευτικὴν εἴσοδον τοῦ στρατοῦ μας... Ὁ δυστυχὴς γέρων ! Τὴν εἴδησιν τῆς ἥττης τοῦ Βισσεμβούργου τὴν ἔμαθεν ἐνῷ ἐσηκόνετο ἀπὸ τὴν τράπεζαν. Ἅμα ἀνέγνωσε τὸ ὄνομα τοῦ Ναπολέοντος κάτω ἀπὸ τὸ δελτίον ἐκεῖνο τῆς ἥττης ἔπεσε κεραυνόπληκτος.

Εὗρον τὸν γέροντα θωρακοφόρον ἐξηπλωμένον καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ἀναστήματός του ἐπάνω εἰς τὸν τάπητα τοῦ θαλάμου, μὲ αἱματώδη καὶ ἀδρανῆ τὴν ὄψιν, ὡς νὰ τὸν εἶχαν κτυπήσει μὲ χονδρὸν ῥόπαλον κατακέφαλα. Ὀρθός, θὰ ἦτο ἐξάπαντος πολὺ ὑψηλός· ἐξηπλωμένος ἐφαίνετο πελώριος. Εἶχεν ὡραῖα χαρακτηριστικά, ὀδόντας ἐξαισίους, πυκνὴν, λευκὴν καὶ οὔλην κόμην, μολονότι δ' ὀγδοηκοντούτης ἐφαίνετο ὡς ἑξηκοντούτης. Πλησίον του ἡ ἐγγονή του γονυπετὴς ἔκλαιε. Τῷ ὡμοίαζε. Ὅστις δὲ ἔβλεπε τὸν ἕνα παρὰ τὴν ἄλλην, θὰ τοὺς ἐξελάμβανεν ὡς δύο ὡραῖα ἑλληνικὰ μετάλλια τὸν αὐτὸν λαβόντα τύπον, μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι τὸ ἓν ἦτο ἀρχαῖον, γαιῶδες, τετριμμένον ὀλίγον εἰς τὴν περιφέρειάν του, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο ἦτο

στιλπνὸν καὶ διαυγὲς, εἰς ὅλην τὴν λάμψιν καὶ τὴν τελειότητα τῆς νεαρᾶς του ἐκτυπώσεως.

Ἡ μεγάλη λύπη τῆς νεάνιδος μὲ συνεκίνησε. Ἦτο θυγάτηρ καὶ ἐγγονὴ στρατιωτικῶν· ὁ πατήρ της ἦτο εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Μακ-Μαὼν καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ μεγαλοσώμου ἐκείνου γέροντος ἐξηπλωμένου ἐνώπιόν της ἔφερεν εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῆς ἄλλην εἰκόνα ὄχι ὀλιγώτερον τρομερόν. Τῇ ἔδωκα θάρρος ὅσον ἠδυνάμην, ἀλλὰ κατὰ βάθος ὀλίγας ἐλπίδας εἶχα. Ὁ γέρων εἶχε πάθει σωστὴν ἡμιπληγίαν, καὶ ὅταν κανεὶς εἶνε ὀγδοῆντα χρόνων, δὲν συνέρχεται πλέον. Τρεῖς ἡμέρας πράγματι ὁ ἀσθενὴς ἔμεινεν εἰς τὴν ἰδίαν κατάστασιν τῆς ἀκινησίας καὶ τῆς νάρκης . . . Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ εἴδησις τῆς μάχης τοῦ Ῥεῖσχόφεν ἔφθασεν εἰς Παρισίους. Ἐνθυμεῖσθε μὲ ποῖον παράδοξον τρόπον. Ἕως τὸ ἑσπέρας ὅλοι ἐπιστεύαμεν ὅτι εἴχαμεν νικήσει μεγάλην νίκην, ὅτι ἐφονεύθησαν εἴκοσι χιλιάδες Πρῶσσοι, ὅτι συνελήφθη αἰχμάλωτος ὁ βασιλικὸς πρίγκιψ. . . Δὲν εἰξεύρω διὰ τίνος θαύματος, διά τινος μαγνητικοῦ ῥεύματος ἡ ἠχὼ τῆς ἐθνικῆς ταύτης χαρᾶς ἔφθασε μέχρι τοῦ δυστυχοῦς κωφαλάλου, βυθισμένου εἰς τὴν ἀνασθησίαν τῆς παραλυσίας του· τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶνε ὅτι ἅμα ἐπλησίασα εἰς τὴν κλίνην του δὲν εὑρῆκα πλέον τὸν ἴδιον ἄνθρωπον. Ὁ ὀφθαλμός του ἦτο σχεδὸν φωτεινὸς, ἡ γλῶσσά του ὀλιγώτερον βαρεῖα. Εὗρε τὴν δύναμιν νὰ μοῦ μειδιάσῃ καὶ ἐψιθύρισε δύο φοράς :

— Ἐνι. . . κή. . . σαμεν !»

— Ναί, συνταγματάρχα, ἐνικήσαμεν ! . . .

Καὶ καθόσον περιέγραφα λεπτομερῶς τὸν ὡραῖον θρίαμβον τοῦ Μακ-Μαὼν ἔβλεπον τὰ χαρακτηριστικά του διαστελλόμενα, τὴν μορφήν του φωτιζομένην.

Ὅταν ἐξῆλθα ν' ἀναχωρήσω, ἡ νεᾶνις μὲ περιέμενεν ὠχρὰ, ὀρθὴ πρὸ τῆς θύρας, καὶ ὁλολύζουσα :

— Διατί κλαίεις ; ἐσώθη ! τῇ εἶπα, λαμβάνων τὰς χεῖράς της.

Ἡ δυστυχὴς νεᾶνις μόλις εὗρε τὴν γενναιότητα νὰ μοῦ ὁμιλήσῃ. Πρὸ ὀλίγου εἶχον κολλήσει εἰς τοὺς τοίχους τὴν ἀληθῆ εἴδησιν περὶ τῆς μάχης τοῦ Ῥεῖσχόφεν, ὅτι ὁ Μακ-Μαὼν ἔφυγεν, ὅτι ὅλος ὁ στρατὸς ἐξωλοθρεύθη. Ἠτενίσαμεν ἀλλήλους κατάπληκτοι. Ἐκείνη ἀπηλπίζετο συλλογιζομένη τὸν πατέρα της. Ἐγὼ ἔτρεμα συλλογιζόμενος τὸν γέροντα. Δίχως ἄλλο, δὲν θὰ ἀντεῖχεν εἰς τὸν νέον τοῦτον κλονισμόν. Καὶ ὅμως τί νὰ κάμωμεν ; Νὰ τοῦ ἀφήσωμεν τὴν χαράν του, τὴν ἀπατηλὴν ἰδέαν ἡ ὁποία τὸν ἀνέστησεν ; Τότε λοιπὸν ἔπρεπε νὰ τοῦ εἴπωμεν ψεύδη.

— Ἔστω ! ἐγὼ θὰ εἴπω ψεύματα ! μοῦ εἶπεν ἡ ἡρωϊκὴ νεᾶνις, ἀπομάξασα δὲ τὰ δάκρυά της, καὶ ἀκτινοβολοῦσα εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον τοῦ πάππου της.

Δυσκολώτατον ἦτο τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀναλάβει. Τὰς πρώτας ἡμέρας τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο δύσκολον. Ὁ γέρων εἶχεν ἀσθενῆ τὸν νοῦν καὶ ἠπατᾶτο ὡς μικρὸν παιδίον. Ἀλλὰ μὲ τὴν ὑγείαν αἱ ἰδέαι τῷ ἐπανῆλθον καθαρότεραι, ἔπρεπε νὰ τὸν κρατῶμεν ἐνήμερον τῶν κινήσεων τοῦ στρατοῦ, νὰ τῷ συντάσσωμεν στρατιωτικὰ δελτία. Ἦτο ἀληθῶς θλιβερώτατον νὰ βλέπῃς τὴν ὡραίαν ἐκείνην νεάνιδα, νὰ κύπτῃ νύκτα καὶ ἡμέραν εἰς ἕνα χάρτην τῆς Γερμανίας, νὰ ἐμπήγῃ μικρὰς σημαίας, νὰ προσπαθῇ νὰ συνδυάσῃ ὁλόκληρον ἔνδοξον ἐκστρατείαν : ὅτι ὁ Βαζαὶν προχωρεῖ εἰς τὸ Βερολῖνον, ὁ Φροσὰρ εἰς τὴν Βαυαρίαν, ὁ Μακ-Μαὼν εἰς τὴν Βαλτικήν. Δι' ὅλα αὐτὰ μοῦ ἐζήτει τὴν συμβουλήν μου, καὶ τὴν ἐβοήθουν ὅσον ἠδυνάμην· ἀλλ' ὁ γέρων πάππος πρὸ πάντων μᾶς ἐβοήθει εἰς τὴν φαντασιώδη ἐκείνην εἰσβολήν. Εἶχε κατακτήσει τόσας φορὰς τὴν Γερμανίαν ἐπὶ τοῦ πρώτου Ναπολέοντος! Εἴξευρεν ἐκ τῶν προτέρων τί θὰ ἐγίνετο. «Τώρα νὰ ποῦ θὰ πάγουν . . . Νὰ τί θὰ κάμουν...» καὶ αἱ προρρήσεις του ἐπηλήθευον πάντοτε, ὁ δὲ γέρων συνταγματάρχης ὑπερηφανεύετο τότε πολύ.

Δυστυχῶς μολονότι ἐκυριεύαμεν πόλεις, ἐκερδίζαμεν μάχας, ποτὲ δὲν ἐπροχωροῦμεν ὅσον γρήγορα ἤθελε. Ἦτο ἀκόρεστος ἐκεῖνος ὁ γέρων ! Κάθε ἡμέραν, ὅταν ἠρχόμην, ἐμάνθανα ἓν νέον πολεμικὸν ἀνδραγάθημα :

— Ἰατρὲ, ἐπήραμε τὴν Μαγεντίαν, μοῦ ἔλεγεν ἡ νεᾶνις ὑποδεχομένη με μὲ θλιβερώτατον μειδίαμα, καὶ διὰ μέσου τῆς θύρας ἤκουα μίαν φαιδρὰν φωνὴν λέγουσαν :

— Πᾶμε καλά ! πολὺ καλά ! Εἰς ὀκτὼ ἡμέρας θὰ ἐμβῶμεν εἰς τὸ Βερολῖνον.

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν οἱ Πρῶσσοι μόνον ὀκτὼ ἡμέρας ἀπεῖχον ἀπὸ τοὺς Παρισίους . . . Ἐσκέφθημεν κατ' ἀρχὰς ἂν δὲν ἦτο προτιμότερον νὰ τὸν μεταφέρωμεν εἰς μίαν ἐπαρχίαν· ἀλλ' ἅμα ἐξήρχετο ἀπὸ τοὺς Παρισίους, ἡ κατάστασις τῆς Γαλλίας θὰ τοῦ ἔκαμνε τὰ πάντα γνωστὰ, καὶ μοῦ ἐφαίνετο ἀκόμη πολὺ ἀδύνατος, πολὺ αἱμωδιασμένος ἀπὸ τὸν μεγάλον κλονισμὸν τὸν ὁποῖον ἔπαθεν· δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ἀφήσωμεν νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν νὰ μείνωμεν.

Τὴν πρώτην ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκοινοποιήθη ὅτι οἱ Παρίσιοι ἐπρόκειτο νὰ πολιορκηθοῦν ἀνέβην εἰς τὸ οἴκημά των—τὸ ἐνθυμοῦμαι — πολὺ συγκεκινημένος, γεμάτος ἀπὸ τὴν ἀγωνιανέκείνην τὴν ὁποίαν ἠσθανόμεθα ὅλοι μας βλέποντες τὰς πύλας τῶν Παρισίων κλειστὰς, τὴν μάχην κάτω ἀπὸ τὰ τείχη, τὰ προάστεια γενόμενα μεθόρια. Ἀλλ' εὗρον τὸν γέροντα φαιδρότατον καὶ ὑπερήφανον :

— Νὰ τέλος πάντων, μοῦ εἶπε, ποῦ ἤρχισεν αὐτὴ ἡ πολιορκία!

Τὸν ἐκύτταξα κατάπληκτος.

— Πῶς, συνταγματάρχα, εἰξεύρετε...;»

Ἡ ἐγγονή του ἐστράφη πρὸς ἐμέ:

— Ὦ, ναί, ἰατρέ... Αὐτὴ εἶνε ἡ σπουδαία εἴδησις τῆς ἡμέρας... Ἡ πολιορκία τοῦ Βερολίνου ἤρχισε».

Ἔλεγε δὲ ταῦτα ἀτάραχος, ἥσυχος. Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποπτεύσῃ τίποτε ὁ γέρων! Τὸ πυροβόλον τῶν φρουρίων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ ἀκούσῃ. Τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους Παρισίους, τοὺς πενθίμους καὶ συντεταραγμένους δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τοὺς ἴδῃ. Ἀπὸ τὴν κλίνην του μόνον ἓν ἄκρον τῆς Θριαμβικῆς Ἀψίδος ἔβλεπε καὶ εἰς τὸ δωμάτιόν του, τριγύρω του, ὁλόκληρον σκευὴν τῆς ἐποχῆς τῆς πρώτης Αὐτοκρατορίας, κατάλληλον νὰ τοῦ συγκρατήσῃ τὰς ὀνειροπολήσεις του. Ἦτο δὲ αὕτη προσωπογραφίαι στραταρχῶν, χαλκογραφίαι μαχῶν, ὁ βασιλεὺς τῆς Ῥώμης μὲ στολὴν νηπίου, μεγάλαι τράπεζαι ἐστολισμέναι μὲ χάλκινα τρόπαια, κατάφορτοι ἀπὸ αὐτοκρατορικὰ ἐνθύμια, ἀπὸ μετάλλια, εἰς βράχος τῆς Ἁγίας Ἑλένης κάτω ἀπὸ ὑάλινον κώδωνα, μικρογραφίαι παριστῶσαι τὴν ἰδίαν οὐλότριχα κυρίαν μὲ κιτρίνην στολὴν χοροῦ, καὶ ὅλα αὐτά, ὅλη ἐκείνη ἡ ἀτμοσφαῖρα τῶν νικῶν καὶ τῶν κατακτήσεων, πολὺ περισσότερον παρὰ ὅ,τι τοῦ ἐλέγομεν ἡμεῖς τὸν ἔκαμε νὰ πιστεύσῃ τόσον ἀφελῶς ὅτι ἐπολιορκοῦμεν τὸ Βερολῖνον.

Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην αἱ πολεμικαί μας ἐργασίαι ἔγειναν ἁπλούσταται. Ἡ ἅλωσις τοῦ Βερολίνου ἦτο πλέον ζήτημα ὑπομονῆς. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὅταν ὁ γέρων ἐστενοχωρεῖτο πολύ, ἡ ἐγγονή του τῷ ἀνεγίνωσκε μίαν ἐπιστολὴν τοῦ υἱοῦ του, ἐπιστολὴν φαντασιώδη, ἐννοεῖται, ἀφ' οὗ τίποτε πλέον δὲν εἰσήρχετο εἰς τοὺς Παρισίους, καὶ ἀπὸ τῆς παραδόσεως τοῦ Σεδὰν ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ Μακ-Μαὼν εἶχεν ὁδηγηθῆ αἰχμάλωτος εἰς ἓν φρούριον τῆς Γερμανίας. Φαντάζεσθε τὴν ἀπελπισίαν τῆς δυστυχοῦς ἐκείνης νεάνιδος, ἡ ὁποία δὲν εἶχε καμμίαν εἴδησιν περὶ τοῦ πατρός της, ἡ ὁποία εἶξευρεν ὅτι ἦτο αἰχμάλωτος, ἐστερημένος τῶν πάντων, ἀσθενὴς ἴσως, καὶ ὅμως ἦτο ἠναγκασμένη νὰ τὸν παριστᾷ ὁμιλοῦντα φαιδρῶς εἰς ἐπιστολάς, βραχείας ὀλίγον, ὁποίας θὰ ἔγραφε στρατιώτης ἐν ἐκστρατείᾳ, ὁλονὲν προχωρῶν εἰς τὴν κατακτηθεῖσαν χώραν; Κάποτε τῆς ἔλειπεν ἡ δύναμις, καὶ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους δὲν ἤρχετο καμμία εἴδησις. Ἀλλ' ὁ γέρων ἀνησύχει, δὲν ἐκοιμᾶτο πλέον. Τότε γρήγορα ἔφθανε μία ἐπιστολὴ ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, τὴν ὁποίαν ἡ νεᾶνις ἐπήγαινε καὶ τῷ ἀνεγίνωσκε πλησίον τῆς κλίνης του, κρατοῦσα τὰ δάκρυά της. Ὁ συνταγματάρχης ἤκουε μὲ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν, ἐμειδία, ἐπεδοκίμαζεν, ἐπέκρινε, μᾶς ἐξήγει τὰ ὀλίγον συγκεχυμένα χωρία... Ἀλλ' ἐξαίσιος ἦτο πρὸ πάντων εἰς τὰς ἐπιστολὰς τὰς ὁποίας ἔστελλε εἰς τὸν υἱόν του: «Μὴ λησμονῆς ποτὲ ὅτι εἶσαι Γάλλος, τῷ ἔλεγε... Ἔσο γενναῖος πρὸς τοὺς δυστυχεῖς αὐτοὺς ἀνθρώπους. Μὴ τοῖς κάμῃς πάρα πολὺ σκληρὰν τὴν εἰσβολήν». Καὶ τῷ ἔστειλεν ἀτελειώτους συστάσεις, ὡραιοτάτας συμβουλὰς περὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν, περὶ τῆς εὐγενείας πρὸς τὰς γυναῖκας, ἀληθῆ κώδικα στρατιωτικῆς τιμῆς πρὸς χρῆσιν τῶν κατακτητῶν. Προσέθετε καὶ γενικάς τινας παρατηρήσεις περὶ τῆς πολιτικῆς, περὶ τῶν ὅρων τῆς εἰρήνης οἱ ὁποῖοι ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβληθοῦν εἰς τοὺς ἡττηθέντας. Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω, δὲν ἦτο ἀπαιτητικός.

— Μόνον πολεμικὴν ἀποζημίωσιν νὰ ζητήσητε καὶ τίποτε περισσότερον... Πρὸς τί νὰ τοὺς ἀφαιρέσωμεν ἐπαρχίας;... Μήπως εἰμποροῦμεν νὰ μεταβάλωμεν εἰς Γαλλίαν τὸ γερμανικὸν χῶμα;...

Ὑπηγόρευε δὲ ταῦτα μὲ φωνὴν σταθερὰν, καὶ ὑπῆρχε τόση ἁπλότης εἰς τοὺς λόγους του, τόσον μεγάλη πατριωτικὴ πίστις, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ συγκινούμεθα ὅταν τὸν ἠκούαμεν.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ πολιορκία ὁλονὲν ἐπροχώρει, ὄχι τοῦ Βερολίνου, φεῦ! Ἦτο ἡ στιγμὴ τοῦ σφοδροῦ ψύχους, τοῦ βομβαρδισμοῦ, τῶν ἐπιδημιῶν, τῆς πείνης. Ἀλλὰ, διὰ τῶν φροντίδων μας, διὰ τῶν ἀγώνων μας, διὰ τῆς ἀκαταβλήτου στοργῆς ἡ ὁποία ἐπολλαπλασιάζετο τριγύρω του, ἡ γαλήνη τοῦ γέροντος οὔτε στιγμὴν δὲν ἐταράχθη. Μέχρι τέλους κατώρθωσα νὰ τῷ προμηθεύω λευκὸν ψωμὶ καὶ κρέας νωπόν. Ἐννοεῖται ὅτι μόνον δι' αὐτόν· καὶ δὲν εἰμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε τίποτε συγκινητικώτερον ἀπὸ τὰ γεύματα ἐκεῖνα τοῦ πάππου, τὰ τόσον ἀθώως ἐγωϊστικὰ, κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ γέρων ἐκάθητο εἰς τὴν κλίνην του δροσερὸς καὶ γελῶν, μὲ τὸ χειρόμακτρον εἰς τὸν λαιμόν, καὶ πλησίον αὐτοῦ ἡ ἐγγονή του, ὠχριάσασα ὀλίγον ἀπὸ τὰς στερήσεις, διηύθυνε τὰς χεῖράς του, ἔδιδεν εἰς αὐτὸν νὰ πίῃ, ἐβοήθει αὐτὸν νὰ φάγῃ τὰ ὡραῖα ἐκεῖνα ἀπηγορευμένα πράγματα. Τότε ζωογονούμενος ἀπὸ τὸ γεῦμα, ἐξηπλωμένος ἐν τῷ θερμῷ του δωματίῳ, ἐν ᾧ ἔξω ἔπνεεν ὁ ψυχρὸς ἄνεμος, καὶ αἱ χιόνες ἐστροβοδινοῦντο εἰς τὰ παράθυρα, ὁ ἀρχαῖος θωρακοφόρος ἐνεθυμεῖτο τὰς εἰς τὸν Βορρᾶν ἐκστρατείας του καὶ μᾶς διηγεῖτο ἑκατοστὴν φορὰν τὴν ὁλεθρίαν ἐκείνην ὑποχώρησιν εἰς τὴν Ῥωσίαν, ὅπου δὲν εἶχαν νὰ φάγουν παρὰ παγωμένον παξιμάδι καὶ κρέας ἀλόγου.

— Τὸ νοιώθεις σὺ αὐτό, μικρά μου; Ἐτρώγαμεν κρέας ἀλόγου!»

Τὴν ἠρώτα, ἂν τὸ ἐνόει! Αὐτὴ, ἥτις ἀπὸ δύο μηνῶν δὲν ἔτρωγεν ἄλλο πρᾶγμα!... Ἐν τούτοις ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ὅσον ἐπλησίαζεν ἡ ἀνάρρωσις, τὸ ἔργον μας ἐγίνετο δυσκολώτερον. Ἐκείνη ἡ αἰμωδιάσις ὅλων του τῶν αἰσθήσεων, ὅλων τῶν μελῶν του, ἡ ὁποία τόσον πολὺ μᾶς εἶχεν ἐξυπηρετήσει ἕως τότε, ἤρχισε νὰ ἐξαλείφηται. Δύο τρεῖς φορὰς ἤδη αἱ βροντώδεις ἐκπυρσοκροτήσεις τῆς πόλης Μαγιὸ τὸν ἔκαμαν ν' ἀναπηδήσῃ μὲ τὸ οὖς τεταμένον ὡς κύων θηρευτικός· ἡ ἐγγονή του ἠναγκάσθη νὰ ἐπινοήσῃ ὅτι ὁ Βαζαὶν ἤρατο νέαν νίκην ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Βερολίνου καὶ ὅτι τὰ πυροβολήματα αὐτὰ ἐρρίπτοντο ἐκ τοῦ στρατῶνος τῶν Ἀπομάχων πρὸς τιμὴν τῆς νίκης ταύτης. Μίαν ἄλλην ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκυλίσαμεν τὴν κλίνην του πλησίον τοῦ παραθύρου — ἦτο νομίζω πέμπτη, ἡ ἡμέρα τῆς μάχης τοῦ Βούζεμβαλ — εἶδε πολὺ καλὰ τοὺς ἐθνοφύλακας συσσωρευομένους εἰς τὴν πάροδον τοῦ Μεγάλου Στρατοῦ.

— Τί εἶνε αὐτὸς ὁ στρατός; ἠρώτησεν ὁ γέρων, καὶ τὸν ἠκούσαμεν μουρμουρίζοντα μεταξὺ τῶν ὀδόντων του:

— Κακὸν παραστατικόν! κακὸν παραστατικόν!

Τίποτε ἄλλο δὲν συνέβη· ἀλλ' ἐνοήσαμεν ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς ἔπρεπε νὰ λάβωμεν μεγάλας προφυλάξεις. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ἐλάβομεν ἀρκετάς.

Μίαν ἑσπέραν, μόλις εἰσῆλθον εἰς τὸ οἴκημά των, ἡ νεᾶνις ἦλθε πρὸς ἐμὲ πολὺ τεταραγμένη:

— Αὔριον ἐμβαίνουν, μοῦ εἶπε.

Ὁ θάλαμος τοῦ πάππου ἦτο ἀνοικτός; Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι κατόπιν συλλογιζόμενος αὐτὸ, ἐνεθυμήθην ὅτι τὴν ἑσπέραν ἐκείνην εἶχε παράδοξον φυσιογνωμίαν. Πιθανὸν εἶνε ὅτι μᾶς ἤκουσε. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡμεῖς ὡμιλοῦμεν διὰ τοὺς Πρώσσους, ἐν ᾧ ὁ γέρων εἶχε τὸν νοῦν του εἰς τοὺς Γάλλους, εἰς τὴν θριαμβευτικὴν ἐκείνην εἴσοδον τὴν ἀπὸ τόσον καιρὸν περιμενομένην, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μακ-Μαὼν θὰ κατέβαινε τὴν πάροδον ἐν μέσῳ ἀνθέων, παιάνων, ὁ υἱός του θὰ ἵππευε πλησίον τοῦ στρατάρχου, αὐτὸς δὲ ὁ γέρων, ἐπάνω εἰς τὸν ἐξώστην του ἐν μεγάλῃ στολῇ, ὅπως εἰς τὸ Λοῦτσεν, θὰ ἐχαιρέτα τὰς τρυπημένας σημαίας καὶ τοὺς μαύρους ἀπὸ τὴν πυρίτιδα ἀετούς...

Ὁ δυστυχὴς γέρων Γιούβ! Εἶχε φαντασθῆ βεβαίως ὅτι ἠθέλαμεν νὰ τὸν ἐμποδίσωμεν νὰ ἴδῃ τὴν παρέλασιν ἐκείνην τοῦ στρατοῦ μας διὰ νὰ μὴ τὸν ἀφήσωμεν νὰ αἰσθανθῇ τόσον μεγάλην συγκίνησιν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς εἰς κανένα δὲν ἔκαμε λόγον· ἀλλὰ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν τὴν ὥραν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ πρωϊνὰ τάγματα εἰσέδυον δειλῶς εἰς τὴν μακρὰν ὁδὸν ἡ ὁποία φέρει ἀπὸ τὴν πύλην Μαγιὸ εἰς τὸ Κεραμεικὸν, τὸ παράθυρον ἠνοίχθη ἡσύχως καὶ ὁ συνταγματάρχης ἐφάνη εἰς τὸν ἐξώστην, φορῶν τὴν περικεφαλαίαν του καὶ ὅλην τὴν ἔνδοξον στολὴν τοῦ ἀρχαίου θωρακοφόρου. Ἀπορῶ ἀκόμη ποία δύναμις θελήσεως, ποῖον αἰφνίδιον ῥεῦμα ζωῆς τὸν ἐσήκωσεν ὀρθὸν εἰς τοὺς πόδας του. Τὸ βέβαιον ὅμως ἦτο, ὅτι ἵστατο ἐκεῖ ὀρθὸς, ἐκπληττόμενος διότι ἔβλεπε τὰς παρόδους τόσον ἐρήμους, τόσον σιωπηλάς, τὰ δικτυωτὰ τῶν παραθύρων τόσον κλειστά, τοὺς Παρισίους ἀπαισίους ὡς μέγα λοιμοκαθαρτήριον, καὶ παντοῦ σημαίας, ἀλλὰ τόσον παραδόξους, καταλεύκους μὲ ἐρυθροὺς σταυροὺς, καὶ κανένα πρὸς προϋπάντησιν τοῦ στρατοῦ μας.

Μίαν στιγμὴν ἐνόμισεν ὅτι ἠπατήθη.

Ἀλλ' ὄχι! ἐκεῖ κάτω, ὀπίσω ἀπὸ τὴν Θριαμβικὴν Ἀψίδα, ἠκούετο θόρυβος ὑπόκωφος, μία δὲ μαύρη γραμμὴ προυχώρει ἐν ᾧ ἀνέτελλεν ἡ ἡμέρα... Ἔπειτα ὀλίγον κατ' ὀλίγον αἱ αἰχμαὶ τῶν περικεφαλαιῶν ἔλαμψαν, οἱ μικροὶ τυμπανισταὶ τῆς Ἰέννας ἤρχισαν νὰ κροτοῦν τὰ τύμπανα καὶ κάτω ἀπὸ τὴν Ἀψίδα τοῦ Ἀστέρος, μὲ τὸν ῥυθμὸν τοῦ βαρέος βήματος τῶν ταγμάτων, μὲ τὴν κλαγγὴν τῶν ξιφῶν, ἐξερράγη ἠχηρὸν τὸ θριαμβικὸν ἐμβατήριον τοῦ Σοῦβερτ.

Τότε, ἐν μέσῳ τῆς ἀπαισίας σιωπῆς τῆς Πλατείας, ἠκούσθη μία κραυγὴ, μία τρομερὰ κραυγή: «Ἐπὶ ὅπλα... Ἐπὶ ὅπλα... Οἱ Πρῶσσοι!» Καὶ οἱ τέσσαρες οὐλάνοι τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς ἐπρόφθασαν καὶ εἶδαν ἐκεῖ ἐπάνω, εἰς τὸν ἐξώστην, ἕνα μεγαλόσωμον γέροντα ὁ ὁποῖος ἠνωρθώθη, ἐκλονίσθη κινῶν τοὺς βραχίονάς του καὶ κατέπεσε βαρὺς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους... Αὐτὴν τὴν φορὰν εἶχεν ἀληθῶς ἀποθάνει ὁ συνταγματάρχης Γιούβ.

[Alphonse Daudet]. Α. Π. Κ.

ΟΙ ΚΑΙΡΟΙ

Τὴν χήρα Γῆ ἀγάπησαν τέσσερες πιστοί,
κ' οἱ τέσσερες τὴν θέλουνε.
Δός του, πηγαίνουν κι' ἔρχονται καταποδιαστοί,
δός του, προξένεια στέλλουνε,
ὁ καθεὶς ὅ,τ' ἔχει.

Τὸ Ἔαρ, πλέον εὔμορφο, πλέον τρυφερό,
εἶναι παιδὶ μ' αἰσθήματα.
Γιὰ μόνη τὴν ἀγάπη του ὅλο τὸν καιρό,
γιὰ 'κείνης τὰ θελήματα
ὅλη 'μέρα τρέχει.

Συνάγει τὰ πετούμενα σ' εὔθυμο χορὸ
τὰ κάλλη της νὰ ψάλλουνε·
κάθ' ἄνθος φέρει εὔσημο, ῥόδο δροσερό,
καὶ ὅλ' αὐτὰ ποὺ θάλλουνε
γύρω της τὰ βάλλει.

Καὶ τὴν ἐνδύνει πρόθυμο, πρόθυμο πολύ,
τὰ πειὸ ὡραῖα χρώματα·
καὶ χύνει μὲ τὸ χέρι του ἐπάνω στὴν στολὴ
τὰ πειὸ καλὰ τ' ἀρώματα,
μὲ χαρὰ μεγάλη.

Τὸ βλέπ' ἡ Γῆ καὶ πρόσωπο κάμνει χαρωπό.
— Θαρρεῖς τὰ νοστιμεύεται! —
Καὶ λέγει ἐρωτόληπτη· «Ἔαρ, σ' ἀγαπῶ!»
Ἀλλ' ὅμως δὲν 'πανδρεύεται.
Διατί; Διότι! —

Τὸ Θέρος τολμηρότερο, μ' ὥριμα μυαλά,
εἶν' ἄνδρας κι' ἐπιβάλλεται.
Κι' ὡς ἔμβῃ τὸ κατώφλοιο της καὶ τὸν ἰδῇ καλὰ,
ἀμέσως μεταβάλλεται
ἡ Κυρὰ ἡ πρώτη.

Τὰ ἄνθη της μεστόνουνε, γίνονται καρποί·
τὰ χόρτα στάχυα βγάζουνε.
Τὸ Θέρος παίρνει δρέπανο 'σὰν τὴν ἀστραπὴ
κι' αὐτὰ ποῦ ὡριμάζουνε
τὰ καλοθερίζει.

Τῆς φέρει σῖτον ἄφθονο, σίκαλη πολλή,
νὰ θρέψῃ τὰ παιδία της.
Καὶ ἄλλους χίλιους χρήσιμους σπόρους κουβαλεῖ
στὰ εὔκαιρα ταμειά της,
ὡς ποῦ τὰ γεμίζει.

Τὸ βλέπ' ἡ Γῆ καὶ πρόσωπο κάμνει χαρωπό.
— Θαρρεῖς τὰ νοστιμεύεται! —
Καὶ λέγει λαχταρίζοντας· «Θέρος, σ'ἀγαπῶ!»
Ἀλλ' ὅμως δὲν 'πανδρεύεται.
Διατί; Διότι! —

Ὁ ἄρρωστος Φθινόπωρος, μ' ὄψι φθισική,
δι' ἕν της βλέμμ' ἀγάλλεται.
Κι' ὡς ἔμβῃ τὸ κατώφλοιο της τὸν βλέπει 'σπλαχνική,
κι' ἀμέσως μεταβάλλεται
ἡ Κυρὰ ἡ πρώτη.

Ῥοδίζουν εἰς τ' ὡραῖόν της στῆθος, ποῦ σπαργᾷ,
ὀπωρικὰ καὶ κλήματα
καὶ 'μβαίν' ὁ Κὺρ Φθινόπωρος μέσα καὶ τρυγᾷ
σταφύλια μὲ φιλήματα,
'στὸ ληνὸ τὰ βάλλει.

Πατεῖ κρασὶ καὶ πίνουνε μοῦστο καὶ βοφοῦν,
μὲ ψαλμουδιαὶς καὶ θάμματα,
κ' ἐλπίζουν πῶς τὰ νειάτα τους 'πίσω θὰ στραφοῦν,
θὰ γείνουν 'στὰ γεράματα
κοπελούδια πάλι.

Τὸ βλέπ' ἡ Γῆ καὶ πρόσωπο κάμνει χαρωπό.
Θαρρεῖς τὰ νοστιμεύεται! —
Καὶ λέγει· «Κὺρ Φθινόπωρε, ναίσκε, σ' ἀγαπῶ!»
Ἀλλ' ὅμως δὲν 'πανδρεύεται.
Διατί; Διότι! —

Ὁ Κὺρ Χειμὼς, ὁ τύραννος μὲ λευκὰ μαλλιὰ,
'στὸν ἔρωτά του σφάλλεται.
Κι' ὡς ἔμβῃ τὸ κατώφλοιο της νὰ τὴν ἰδῇ σταλιὰ,
ἀμέσως μεταβάλλεται
ἡ Κυρὰ ἡ πρώτη.

Κρυφὸς τῆς κόβει τούρτουρας τὴ θερμὴ πνοή
παγώνει, λές, τὸ αἷμά της.
Καὶ μένει μέσ' σταῖς φλέβες της ἄψυχ' ἡ ζωή,
καὶ κρυερὸ τὸ βλέμμα της
ἀπ' ἀπελπισία.

Ὁ Κὺρ Χειμὼς στολίζεται καὶ φορεῖ λευκὰ,
χιονάτα, 'σὰν τὰ γένεια του.
Στέλλει κι' αὐτῆς ὁλόλευκα, βαῦχα νυμφικὰ,
ν' ἀλλάξ' ἡ ζαχαρένια του,
γιὰ τὴν ἐκκλησία.

Τὸ βλέπ' ἡ Γῆ, καὶ πρόσωπο κάμνει σκυθρωπό.
— Θαρρεῖς δὲν νοστιμεύεται! —
Καὶ λέγει· «Κὺρ Χειμώνιε, δὲν σὲ ἀγαπῶ!»
καὶ δὲν τὸν ὑπανδρεύεται.
Διατί; Διότι —

Τὸ Καλοκαῖρι τ' ὄμορφο πάλι θὰ φανῇ,
τὸ τρυφερὸ κοπέλι της
Καὶ στῶν πουλιῶν τὴν εὔθυμη καὶ γλυκεὰ φωνὴ
θὰ κινηθοῦν τὰ μέλη της
νὰ γενῇ ἡ πρώτη.

Γ. Μ. Βιζυηνός.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ πλούσιος θεῖος τοῦ Δημητράκη εἶνε βαρέως ἀσθενής, ὁ δὲ τρυφερὸς ἀνεψιὸς καὶ μόνος κληρονόμος τοῦ στέλλει ἕνα ὑπηρέτην διὰ νὰ τὸν περιποιῆται, συνιστῶν εἰς αὐτὸν νὰ ἐκπληροῖ προθύμως ὅλας τὰς ἐπιθυμίας τοῦ *γέρου*, πρὸ πάντων δὲ νὰ μὴ ἀντιλέγῃ ποτὲ εἰς αὐτόν.

Πρὸ ἡμερῶν κατά τινα στιγμὴν ὁ ταλαίπωρος ἀσθενὴς, βασανιζόμενος ἀπὸ δριμυτάτους πόνους, φωνάζει ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του:

— Ἄχ, ὁ κακότυχος! τί ὑποφέρω! Τί καλλίτερα θὰ ἦτον νὰ εἶχα ἀποθάνει νὰ ἀναπαυθῶ ἀπὸ τὰ βάσανα!

Εἰς ἃ ὁ ὑπηρέτης, πιστὸς εἰς τὰς συστάσεις τοῦ Δημητράκη, ἀποκρίνεται·

— Καὶ βέβαια, ἀφέντη· πολὺ καλλίτερα θὰ ἤτανε νὰ γλυτώσετε μιὰ γιὰ πάντα!

* * *

Ὁ κ. Μ* ἀπέκτησε δίδυμα, τὸ εὐτυχὲς δὲ τοῦτο γεγονὸς σπεύδει νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τοὺς γονεῖς του διὰ τοῦ ἑξῆς ἐπιστολίου:

«Ἐν βίᾳ σᾶς ἀναγγέλλω ὅτι ἡ Ἑλένη (ἡ σύζυγός του) ἐγέννησε σήμερον δίδυμα. Προσεχῶς πλειότερα».

* * *

Ἡ πλέον ἀφόρητος *θλῖψις*:

Νὰ θέλῃ τις νὰ θλίψῃ τὴν χεῖρα τῆς ἐγγονῆς καὶ ἀντ' αὐτῆς νὰ θλίβῃ τὴν χεῖρα τῆς μάμμης.

* * *

Εἰς τὴν ἐξοχήν:

Εἰς κύριος ἱσταμένος πρὸ ἑνὸς φράκτου πρὸς χωρικὸν ἐκεῖ εὑρισκόμενον:

— Δὲν μοῦ λὲς, φίλε μου, ἐδὼ δὲν 'μπορεῖ κανεὶς νὰ ἔμβῃ μέσα;

— Μπά! πῶς δὲν 'μπορεῖτε! τὴ φραγὴ τὴν ἔχουν γιὰ νὰ μὴ βγαίνουν τὰ βῶδια· ἐμπᾶτε τοῦ λόγου σας!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

—

Ὁ σοφὸς εἶνε πάντοτε ἀρκούντως πλούσιος, ἀλλὰ σπανιώτατα πλούσιος εἶνε σοφός.

—

Ὁ διὰ τὸ γένος του καυχώμενος ἐπαίρεται ἐπὶ ξένῃ ἀρετῇ.

—

Δύο δρόμοι ὑπάρχουσιν πρὸς ἐπίτευξιν σπουδαίου τινὸς σκοποῦ· ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ἐπιμονή. Ἡ μὲν ἰσχὺς ἀπαντᾶται συνήθως μόνον εἴς τινας προνομιούχους· ἀλλὰ τὴν ἐπιμονὴν, τὴν αὐστηρὰν καὶ ἀνένδοτον, δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ καὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀνθρώπων· σὺν τῷ χρόνῳ ἡ σιωπηλὴ αὕτη ἰσχὺς αὐξάνει ἀκατασχέτως.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

Ὁ γενικὸς διευθυντὴς τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγραφείων ἐν Πρωσσίᾳ Στέφαν, εὑρισκόμενος ἐσχάτως εἰς κυνηγετικὴν ἐκδρομὴν, ἠθέλησε νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς εὐκαιρίας, ὡς σύνηθες αὐτῷ, ἵνα ἴδῃ κατὰ πόσον οἱ ὑπάλληλοί του εἶνε ἐπιμελεῖς εἰς τὸ καθῆκόν των καὶ τακτικοί. Εἰσέρχεται λοιπὸν εἰς μικρὸν ἐπαρχιακὸν τηλεγραφεῖον μὲ τὴν πρόφασιν νὰ δώσῃ τηλεγράφημα διὰ τὴν σύζυγόν του. Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ὁ ὑπάλληλος ἐλάμβανε τηλεγράφημα παρά τινος συναδέλφου του. Ὁ Στέφαν ζητεῖ νὰ ἴδῃ τὸ τηλεγράφημα τοῦτο, ἰδοὺ δὲ τί ἀνεγνωσεν. «Πρόσεχε! Ὁ Στέφαν εὑρίσκεται πρὸς αὐτὰ τὰ μέρη, καὶ τὸν 'ξεύρεις, παντοῦ χώνει τὴ μύτη του».

Ὁ ἀνώτερος διευθυντὴς τῶν ταχυδρομείων ὅσον εἶνε αὐστηρὸς τόσον συνάμα ἀγαθὸς καὶ ἀστεῖος. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ θυμώσῃ, ἀπαντᾷ ἀμέσως εἰς τὸν τηλεγραφήσαντα ὑπάλληλον· «Ἀργὰ ἡ εἰδοποίησις· ὁ Στέφαν ἔχωσεν ἤδη τὴ μύτη του· αὐτὴν τὴν στιγμὴν εὑρίσκεται ἐδῶ καὶ σοῦ τηλεγραφεῖ ὁ ἴδιος».

Ἕκαστος φανταζέται τὴν ἔκπληξιν τοῦ ὑπαλλήλου.

***

Μετὰ ἑνέα ἔτη συμπληροῦται τετάρτη ἑκατονταετηρὶς ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ νέου κόσμου. Ἕως τῆς σήμερον ἐξεδόθησαν διάφορα πανηγυρικὰ ποιήματα, ὧν οἱ συγγραφεῖς ἐπειράθησαν νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος εἶλκε τὸ γένος οὐχὶ ἐκ Γενούης, ἀλλ' ἐκ τῆς παλαιᾶς Κύρνου ἤτοι Κορσικῆς, καὶ δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ πολιχνίου Κάλβη. Ὁ ἐν Κάλβῃ πρωθιερεὺς Μαρτῖνος Καζανόβας ἐπηγάγετο παμπόλλας τέως ἀγνώστους ἀποδείξεις ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Περιχαρεῖς οἱ Γάλλοι ἐδέξαντο τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ κληρικοῦ καὶ παρασκευάζονται νὰ πανηγυρίσωσιν ἐν Κάλβῃ τὴν διεθνῆ ἑορτὴν, ἐγείροντες καὶ ἀνδριάντα εἰς τιμὴν τοῦ Κολόμβου. Τοῦ Καζανόβα ἡ ἀνακάλυψις δὲν εἶνε πρωτάκουστος. Πρὸ τεσσαράκοντα ἤδη ἐτῶν ὁ νομάρχης τῆς Κορσικῆς Γιουβέγας ἐκαυχήθη, ὅτι εὗρεν ἐν Κάλβῃ τὸν γενεαλογικὸν πίνακα τοῦ Κολόμβου, πλὴν δὲ τῆς Γενούης (ἔνθα ἐγεννήθη ὁ Κολόμβος κατὰ τὴν ῥητὴν ὁμολογίαν ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ υἱοῦ του τῷ 1445-1447) ἐρίζουσι τρεῖς ἄλλαι πόλεις Σανόβα, Νέρι Κογολέτο καὶ Κουκάρρου περὶ τῆς τιμῆς ταύτης.

***

Ὁ κύριος **Gosselin** γραμματεὺς τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας ἐν Βερολίνῳ, ὁρμώμενος ἐκ τῶν ἐν Γερμανίᾳ ἐπισήμων ἀπογραφῶν ἀναφέρει τὰς ἑξῆς λεπτομερείας περὶ τῆς ἀναλογίας τῶν δύο φύλλων ἔν τε τῇ ἀνωτέρῳ καὶ ἔν τισιν ἄλλαις πόλεσιν.

Ἐπὶ ἕνα αἰῶνα ἐν Βερολίνῳ τὸ γυναικεῖον φύλλον ἐμειονοψήφει, καὶ μέχρι τοῦ 1871 ἀνελόγουν 98 γυναῖκες πρὸς 100 ἄνδρας. Ἔκτοτε ἡ ὑπερίσχυσις τῶν τελευταίων ἐξέλιπεν οὕτως, ὥστε τῷ 1880 ἡ ἀναλογία ἦτο 106 γυναῖκες πρὸς 100 ἄνδρας. Ἐν συγκρίσει τὸ Λονδῖνον προεξέχει πασῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν πόλεων κατὰ τὸν πλεονασμὸν τῶν γυναικῶν, τῆς ἀναλογίας οὔσης 113 πρὸς 100. Ἀφ' ἑτέρου ἐν Παρισίοις τῷ 1876 ὑπῆρχον μόνον 88 $^1/_2$ γυναῖκες ἀπέναντι 100 ἀνδρῶν. Ἐν Πετρουπόλει τῷ 1881, 80, καὶ ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος μόνον 79 $^1/_2$.

***

Ἀπενεμήθη ἐσχάτως τὸ παράσημον τοῦ λεγεῶνος τῆς Τιμῆς εἰς τὴν κυρίαν **Frary-Gross** διὰ τὰς μεγάλας πρὸς τὴν πατρίδα αὐτῆς Γαλλίαν ὑπηρεσίας κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870, ὅτε διηύθυνε τὸ φορητὸν νοσοκομεῖον τοῦ Δημαρχείου τῶν Παρισίων.

Ἡ κυρία **Frary-Gross** εἶνε Ἀλσατὴ, οὐ μόνον δὲ νυχθημερὸν ἐπεμελεῖτο τῶν τραυματιῶν, ἀλλὰ καὶ μέγα μέρος τῆς ἀτομικῆς αὐτῆς περιουσίας ἐδαπάνησε πρὸς ἀνακούφισιν τῆς ἐνδείας τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν.

Ἡ ἀκαταπόνητος τὴν ἀγαθοεργίαν γυνὴ αὕτη πρὸ τῆς ἐπισήμως ἀπονεμηθείσης αὐτῇ ἀμοιβῆς, εἶχε λάβει καὶ ἑτέραν ἀμοιβὴν, ἐγκαρδιωτέραν. Ὅλοι οἱ δυσυχεῖς στρατιῶται, οἱ διὰ τῶν φροντίδων αὐτῆς ἐπιζήσαντες τῶν τραυμάτων αὐτῶν, καταβαλόντες ἔρανον ἠγόρασαν αὐτῇ δίπλωμα τιμῆς. Ποίαν δὲ εὐγνωμοσύνην καὶ θαυμασμὸν διὰ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτῆς ἐνέπνεεν εἰς τοὺς τραυματίας ἀποδεικνύει τὸ ἑξῆς· Στρατιώτης καιρίως τετραυματισμένος καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ ἐκπνεύσῃ εἶπε νὰ τῷ φέρωσι τὸ ἀμπέχονόν του, ἀποσπάσας δὲ ἀπ' αὐτοῦ τὸ

στρατιωτικὸν μετάλλιον, προσήνεγκεν αὐτὸ εἰς τὴν κυρίαν **Frary-Gross**, εἰπών :

«Πάρετε αὐτὸ τὸ μετάλλιον· κανένας δὲν εἶνε πλέον ἄξιος νὰ τὸ ἔχῃ εἰς τὸ στῆθός του!»

***

Πᾶσαι τοῦ κόσμου αἱ γυναῖκες εἰσὶ φιλάρεσκοι, προσπαθοῦσι δὲ ν'ἀποκρύψωσι τὴν ἡλικίαν αὐτῶν. Μόναι αἱ Ἰαπωνίδες, καίτοι φιλάρεσκοι καὶ αὐταί, ποιοῦσιν ἐξαίρεσιν τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος, διότι ἡ κόμμωσις αὐτῶν χρησιμεύει οὐ μόνον νὰ φανερώνῃ τὴν ἡλικίαν των, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποδεικνύῃ τὰς ἐπιγάμους κόρας, τὰς παρηγορηθείσας χήρας, ἢ τὰς ἀπαρηγορήτους.

Τὰ κοράσια ἀπὸ ἑνέα ἐτῶν φέρουσι τὴν κόμην αὐτῶν ἀναδεδεμένην διὰ διαφανοῦς ἐρυθροῦ ἡμικυκλιοειδῶς εἰς τὸ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς· εἰς δὲ τὸ πρόσθιον αὐτῆς μέρος ἀφίενται δύο μόνον βόστρυχοι ἑκατέρωθεν τοῦ μετώπου.

Αἱ ἐπίγαμοι νεάνιδες ὑψοῦσι τὴν κόμην αὐτῶν εἰς τὸ πρόσθιον μέρος τῆς κεφαλῆς, πλέκουσαι αὐτὴν δίκην ὀπιδίου ἢ χρυσαλίδος, κοσμοῦσι δ' αὐτὴν δι' ἀργυρῶν σειρητίων, ἢ μικρῶν σφαιρῶν ζωηρῶς κεχρωματισμένων.

Ἡ χήρα ἡ θέλουσα νὰ συνέλθῃ καὶ εἰς δεύτερον γάμον συστρέφει τὴν κόμην αὐτῆς περὶ ὀστρακίνην καρφίδα, τεθειμένην ὁριζοντίως ὀπίσω τῆς κεφαλῆς.

Ἡ δὲ ἐπιθυμοῦσα νὰ παραμείνῃ πιστὴ εἰς τὸν νεκρὸν κόπτει βραχεῖαν τὴν κόμην αὐτῆς, καὶ κτενίζει αὐτὴν πρὸς τὰ ὀπίσω ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου κοσμήματος.

Φαίνεται ὅμως, ὅτι καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ ὀλίγαι γυναῖκες εὑρίσκονται κτενίζουσαι τὴν κόμην αὐτῶν κατὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον τρόπον, τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι αἱ γυναῖκες ἐν γένει, καὶ αἱ χῆραι ἰδίως, εἰς ὅλον τὸν κόσμον εἶνε αἱ αὐταί.

***

Ὑπελογίσθη ὅτι ἐπὶ τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου ὑπάρχουσι :

62 ἑκατομμύρια ἁτμάμαξαι.

112 ἑκατομμύρια ὀχήματα καὶ σιδηροδρομικαὶ ἅμαξαι.

1 δισεκατομμύριον 465 ἑκατομμύρια μεταγωγικαὶ ἐμπορευμάτων ἅμαξαι.

Ἐν συνόλῳ 1 δισεκατομμύριον 639 ἑκατομμύρια ἅμαξαι.

Ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι ἑκάστη τούτων ἔχει κατὰ μέσον ὅρον 3 μέτρα μῆκος, τοῦθ' ὅπερ εἶνε ἔλαττον τῆς ἀληθείας, καὶ προσέτι ὑποθέσωμεν πᾶσας τεθειμένας παραπλεύρως, θέλει προκύψει ζώνη 4 δισεκατομμυρίων 917 ἑκατομμυρίων μέτρων, δηλαδὴ ζώνη 123 περίπου φορὰς μεγαλειτέρα τοῦ γηΐνου μεσημβρινοῦ.

Ἂν δὲ ὑποθέσωμεν ὅτι ἑκάστη τῶν ἁμαξῶν τούτων ἔχῃ κατὰ μέσον ὅρον πλάτος 1μ.50, τὸ ὁποῖον ὁμοίως εἶνε ἔλαττον τῆς ἀληθείας, πᾶσαι θὰ ἐκάλυπτον ἐπιφάνειαν 7 δισεκατομμυρίων 375 ἑκατομ. καὶ 500 χιλ. τετραγωνικῶν μέτρων, τουτέστι τὰ ἑξήκοντα ἑβδομηκοστὰ τῆς Γαλλίας.

Ὅπως δὲ ἴδῃ τις παρελαυνούσας τὰς ἁμάξας ταύτας καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι αὐταὶ διανύουσιν 70 χιλιόμετρα τὴν ὥραν, δηλαδὴ ὅσα διανύουσιν αἱ μετὰ τῆς μεγίστης ταχύτητος ἐλαύνουσαι ἁμαξοστοιχίαι, θ' ἀπητοῦντο ὀκτὼ ἔτη παρὰ 16 ἡμέρας.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Χρῆσις χρωμάτων ἐπιβλαβῶν τῇ ὑγείᾳ.

Ἡ χρῆσις δηλητηριωδῶν χρωμάτων πρὸς βαφὴν πραγμάτων καθημερινῆς χρήσεως ἀπαγορεύεται εἰς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη διὰ νόμου, καὶ αὐστηρῶς καταδιώκεται ὁ ὑπὸ τῶν χημικῶν ἐργαστηρίων ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ χρήσει καταγγελθεὶς τῇ ἀστυνομίᾳ βιομήχανος, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ ἐπὶ πωλήσει τοιούτων πραγμάτων ὑποδειχθεὶς ἔμπορος.

Αἱ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐν τοιούτοις ἐργαστηρίοις γενόμεναι ἔρευναι ἀπέδειξαν ὅτι ἡ χρῆσις δηλητηριωδῶν καὶ κατ'ἀκολουθίαν ἐπιβλαβῶν τῇ ὑγείᾳ χρωμάτων εἶχε πολλαπλασιασθῆ· αἱ δὲ πολυάριθμοι ἐπὶ πολλῶν πραγμάτων γενόμεναι ἀναλύσεις ἐβεβαίωσαν τὴν ὕπαρξιν τοιούτων εἰς τὰ ἑπόμενα εἴδη τοῦ ἐμπορίου: Εἰς τοὺς χρωματιστοὺς χάρτας τοὺς ἐπιστρωννυμένους εἰς τοὺς τοίχους, εἰς τάπητας εὐώνους τε καὶ πολυτίμους, εἰς κεχρωσμένας διὰ λαμπρῶν χρωμάτων περικνημίδας, εἰς τὰ λεπτὰ καὶ μαλακὰ δέρματα τὰ ἐντὸς τῶν πίλων ὑπορραπτόμενα, εἰς τὰς διὰ λαμπρῶν χρωμάτων κεχρωσμένας περιχειριδας, εἰς χλωροβαφῆ ἢ πράσινα μεταξωτὰ ὑφάσματα, εἰς τὰ ὑδροδιάλυτα χρώματα τῆς ζωγραφικῆς, τὰ εἰς ἰδίας πυξίδας πωλούμενα, εἰς τὰ τεχνητὰ φύλλα καὶ ἄνθη καὶ τὰ κεχρωματισμένα πτερὰ, εἰς βεβαμμένα παιδίων ἀθύρματα τὰ ἐκ ξύλου, ὡς καὶ τὰ ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμιος, εἰς θήκας ἢ δοχεῖα σακχαρωτῶν καὶ ἐδωδίμων, καὶ τέλος εἰς τὰ χάρτινα καλύμματα τῶν ἐκ πετρελαίου λύχνων.

Ἀλλ' αἱ τιμωρίαι αἱ ἐπιβληθεῖσαι εἰς τοὺς διὰ τῶν μέσων τῆς ἀναλυτικῆς χημείας ἀνακαλυφθέντας ἐπὶ τοιαύτῃ παρανόμῳ χρήσει βιομηχάνους, ἐπήνεγκαν κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν ἀντικατάστασιν τῶν τέως χρησιμοποιουμένων μεταλλικῶν δηλητηριωδῶν χρωμάτων δι' ἄλλων ὅλως ἀβλαβῶν, τῶν ὁποίων ἄλλα μὲν λαμβάνονται ἐκ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, ἄλλα δὲ ἐκποριζονται δι' ἐντέχνου παρασκευῆς ἐκ τῆς πίσσης τῶν λιθανθράκων[1]. Α.Κ.Δ.

1. Ἐφημερὶς τῆς Ἑταιρίας τῆς Ὑγιεινῆς.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.